

Metodologia bugetării participative în Republica Moldova

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul” este succesorul de drept al Fundației Viitorul, și păstrează în linii mari tradițiile, obiectivele și principiile de acțiune ale fundației, printre care se numără: formarea de instituții democratice și dezvoltarea unui spirit de responsabilitate efectivă printre oamenii politici, funcționari publici și cetățenii țării noastre, consolidarea societății civile și spiritului critic, promovarea libertăților și valorilor unei societăți deschise, modernizate și proeuropene. IDIS „Viitorul” reprezintă o instituție de cercetare, instruire și inițiativă publică, care activează pe o serie de domenii legate de: analiză economică, guvernare, cercetare politică, planificare strategică și management al cunoștințelor în Republica Moldova.

Orice utilizare a unor extrase ori opinii ale autorului acestei publicații trebuie să conțină referință la IDIS „Viitorul”.

Pentru mai multe informații asupra acestei publicații ori asupra abonamentului de recepționare a publicațiilor editate de către IDIS, vă rugăm să contactați IDIS „Viitorul”.

Adresa de contact:

Chișinău, Iacob Hâncu 10/1, 2004, Republica Moldova

Telefon: (373-22) 21 09 32

Fax: (373-22) 24 57 14

www.viitorul.org

Cuprins

Prefață.....	4
Introducere.....	8
I. Despre bugetarea participativă.....	9
1.1. Ce este bugetul participativ?.....	9
1.2. Ce vă poate aduce implementarea bugetării participative?	11
1.3. Care sunt condițiile de bază pentru crearea cu succes a BP?	12
1.4. Cât timp este necesar pentru implementarea bugetării participative?.....	13
1.5. Care este cea mai bună modalitate de creare a bugetului participativ pentru localitatea Dvs.?	14
II. Pregătirea bugetului participativ (îndrumări practice)	21
2.1. Stabilirea formei și regulilor BP	22
2.2. Pregătirea campaniei educativ-informative.....	26
2.3. Colectarea ideilor pro bugetul participativ	28
2.4. Evaluări de specialitate și analiza proiectelor propuse.....	32
2.5. Dezbaterea proiectelor propuse.....	34
2.6. Alegerea priorităților și întocmirea formei finale a BP	37
2.7. Evaluarea procedurii și implementarea proiectelor alese.....	39
III. Evaluarea bugetării participative	42
3.1. Evaluarea participării cetățenilor la pregătirea și crearea BP.....	44
3.2. Evaluarea activității Autorității publice	48
IV. Anexe	51
4.1. Anexa 1 – costuri operaționale pentru implementarea BP	51
4.2. Anexa 2 – Formular demonstrativ	52

Prefață

Începând cu ianuarie 2019 pe o perioadă de 18 luni, IDIS „Viitorul” în parteneriat cu AGORA C.E. din Cehia, Primăria orașului Ialoveni și Primăria satului Budești (mun. Chișinău) a implementat proiectul „Bugetare participativă – instrument eficient pentru participarea cetățenească în Moldova”. Acest proiect a fost sprijinit financiar de Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Cehe prin intermediul programului „Transition”.

Implementând acest proiect, IDIS „Viitorul” a dorit să contribuie la dezvoltarea bunei guvernări la nivel local în Moldova, implicând cetățenii în procesul decizional prin intermediul unor mecanisme inedite.

Astfel, cetățenii din aceste localități, s-au mobilizat exemplar și au identificat problemele locale care ulterior au fost soluționate, prin decizia lor, cu resurse din bugetul public. Pe baza evaluării amănunțite a celor două cazuri, luând în considerare experiența cehă în acest domeniu, a fost dezvoltată metodologia bugetării participative pentru autoritățile moldovenești care, credem noi, va fi preluată și implementată cu succes și de alte comunități.

Pentru a crea un mediu adecvat pentru participarea civică, evident, a fost necesară implicarea activă a autorităților locale, funcționarilor publici, societății civile și cetățenilor din comunitățile vizate. Astfel, Primăria orașului Ialoveni, Primăria satului Budești, organizațiile nonguvernamentale, liderii locali și locuitorii din aceste localități au fost grupurile țintă cu care s-a lucrat în proiectul de față.

Avantajele bugetării participative

În primul rând, ne-am propus să creștem implicarea cetățenilor în procesul de luare a deciziilor asupra bugetului local în cele două comunități: satul Budești și orașul Ialoveni. Astfel, cetățenii din aceste localități au decis în mod democratic cum vor fi investiți 10 000 de euro din bugetul public.

Cel de-al doilea obiectiv a fost de a crește numărul de municipalități care vor utiliza instrumentul de bugetare participativă.

Odată cu implementarea proiectului ne-am propus să creștem competențele beneficiarilor proiectului în promovarea conceptului de bugetare participativă. Astfel, pe durata desfășurării proiectului aceștia au beneficiat de mai multe ateliere de lucru în cadrul cărora au fost instruiți cum să coordoneze bugetarea participativă în comunitățile lor.

Bugetarea participativă este un proces prin care cetățenii unei comunități sunt încurajați să identifice și să semnalizeze neajunsurile comunității, și apoi să propună rezolvări ale acestora – prin soluții sub forma de proiecte. Acestea urmează să fie validate de autoritatea locală, iar apoi supuse unui proces de votare, prin care se va asigura reprezentativitatea rezultatelor.

În ce privesc avantajele, prin intermediul procesului de bugetare participativă, cetățenii s-au mobilizat și au încercat să formuleze și probleme generale care țin de dezvoltarea comunității, dialogul dintre autoritățile locale și cetățeni a devenit mai dinamic, astfel consolidându-se și democrația locală. Totodată, considerăm noi, a crescut încrederea cetățenilor în faptul că opinia lor contează pentru procesul de dezvoltare locală, iar la rândul lor, politicile publice locale sunt adaptate după nevoile și așteptările cetățenilor. De asemenea, bugetarea participativă contribuie semnificativ și la creșterea transparenței în activitatea administrației publice.

Unele aspecte privind implementarea proiectului

Echipa IDIS „Viitorul” cu sprijinul organizației AGORA C.E. a creat o platformă specifică bugetării participative în Moldova <http://bugetareparticipativa.viitorul.org>, precum și pentru fiecare localitate implicată în proiect <http://bugetareparticipativa.viitorul.org/budesti> și respectiv <http://bugetareparticipativa.viitorul.org/ialoveni>. De asemenea, au fost utilizate un set de instrumente media pentru a disemina informațiile despre bugetarea participativă.

Coordonatorii locali supervizați de experții IDIS „Viitorul” au pregătit în cooperare cu grupul participativ detaliile implementării bugetării participative în comunitatea lor. Modelul de bugetare participativă propus pentru localitățile Ialoveni și Budești se inspiră din experiența de implementare a bugetării participative în orașele din Cehia. Iar mecanismul de bugetare participativă din comunitățile menționate urmărește să respecte principiul egalității, non-discriminării, incluziunii și justiției sociale.

Pentru realizarea fiecărei etape, expertele IDIS „Viitorul”, Ana Znaceni și Ana-Maria Veverița, au organizat discuții, seminare, mese rotunde cu membrii grupurilor de lucru din Budești și Ialoveni explicându-le în ce mod trebuie de organizat implementarea fiecărei etape. Expertele IDIS „Viitorul” au fost implicate direct și la desfășurarea întrunirilor publice pentru a răspunde nemijlocit la întrebările cetățenilor participanții în procesul bugetării participative.

În acest sens, de la 1 iunie și până la 30 august 2019, cetățenii din Ialoveni și Budești au fost invitați să-și depună ideile de proiecte, completând un formular electronic. În total, au fost depuse 27 de proiecte din ambele comunități. Ideile au vizat mai multe domenii, printre care *infrastructura socială, mobilitate urbană, amenajarea teritoriului, cultură, terenuri de joacă și de sport, educație și smart city*.

Proiectele care au fost implementate în orașul Ialoveni și satul Budești au fost analizate de grupurile de lucru al bugetării participative în cadrul administrației publice locale din localitățile respective și alese prin votul electronic al cetățenilor în perioada 21 octombrie – 11 noiembrie 2019.

S-a urmărit ca propunerile depuse de cetățeni să îndeplinească cumulativ următoarele criterii:

- să contribuie la îndeplinirea unui obiectiv de interes general pentru comunitate (proiecte de natura investițiilor, reparații, amenajări urbane, dotări cu mobilier urban sau similare)
- să aibă un obiectiv care să se încadreze în aria de competență a administrației publice locale și care vizează un spațiu public;
- să fie definite cât mai clar și să se încadreze în bugetul maxim alocat fiecărui proiect;
- să nu intre în competența altor programe ale primăriei (ex: finanțări pentru ONG-uri sau alte structuri, finanțări de adunări publice sub forma de festivaluri, evenimente, târguri etc.);
- să nu fie contrare sau incompatibile cu proiecte aflate în derulare sau integrate în strategiile locale;
- să nu aibă un caracter politic, publicitar, comercial sau etnic;
- să nu necesite cheltuieli majore de funcționare (întreținere, plata unor drepturi de autor etc.) după implementare.

Proiectele selectate în cadrul procesului de bugetare participativă au fost implementate până în luna mai 2020.

Dincolo de beneficiile pe care le aduce participarea cetățenească, în primul rând celor care participă, reprezentanții oricărei administrații trebuie să conștientizeze, la rândul lor, necesitatea și importanța implicării cetățenilor în procesul de bugetare participativă, dar și în procesul de formare a bugetului local. Fondurile

pe care autoritățile administrației publice locale dintr-o localitate le gestionează provin din taxele și impozitele plătite de locuitorii acelei localități, iar serviciile pe care administrația le oferă sau le pune la punct trebuie să fie în concordanță cu așteptările celor care contribuie la buget.

Dacă oamenii sunt implicați, pe lângă faptul că au ocazia să își spună părerea, au și prilejul să înțeleagă imensele constrângeri pe care le are administrația, cel puțin din punct de vedere financiar. Iată deci un argument în plus pentru ca autoritățile locale să deschidă către public procesul decizional din jurul bugetului local.

Echipa IDIS „Viitorul” ține să mulțumească experților cehi, Vojtěch Černý și Miroslava Vitaskova pentru contribuția consistentă adusă de ei la promovarea conceptului de Bugetare participativă în Republica Moldova.

Sperăm mult că prin intermediul acestei lucrări conceptul de bugetare participativă în Republica Moldova va deveni mai cunoscut, mai eficient în procesul de consolidare a democrației locale și, totodată, va fi preluat cu încredere de alte comunități care doresc să producă schimbări spre bine la nivel local.

Liubomir CHIRIAC
Director executiv,
IDIS „Viitorul”

Introducere

Această metodologie este destinată celor care au nevoie de un instrument simplu pentru pregătirea bugetului participativ în localitatea lor. Fie că sunteți politician, cetățean activ sau funcționar public, aceasta vă oferă îndrumări practice privind modul de pregătire a bugetului participativ, modul de realizare a acestuia și ce să urmăriți la implementarea rezultatelor lui.

Pentru fiecare etapă a pregătirii, realizării și implementării rezultatelor procesului bugetării participative am întocmit o descriere unitară. Exemplele și opiniile politicianilor și funcționarilor publici din mai multe orașe din Cehia și exemplele din străinătate vă vor ajuta să înțelegeți mai bine ce trebuie făcut. De asemenea, în manualul respectiv vor fi incluse exemple de bugetare participativă din or. Ia-loveni și satul Budești. Pentru fiecare etapă am pregătit un rezumat al activităților necesare și potrivite, inclusiv descrierea modului de realizare a acestora.

Crearea bugetului participativ poate avea o varietate de opțiuni, în funcție de condițiile localității dumneavoastră. Această metodologie vă va ajuta să ajungeți în fiecare etapă la o procedură dovedită și să o ajustați în funcție de propriile posibilități. Vă va pregăti pentru posibilele riscuri și posibilele soluții la problemele care pot apărea în cadrul creării bugetului participativ.

Metodologia se bazează pe experiența practică dobândită la pregătirea bugetelor participative atât în orașele cehe, cât și în orașele străine, precum și pe exemple din literatura de specialitate care se ocupă de acest proces.

I. Despre bugetarea participativă

De ce să implicați cetățenii în crearea bugetului? Obiecția obișnuită este: „*Acesta este un proces extrem de complicat, pe care oamenii de rând nu îl înțeleg. Ei nu înțeleg cum se creează bugetul localității și cât de dificilă este echilibrarea veniturilor și cheltuielilor acesteia, astfel încât să își poată permite să investească în propria sa dezvoltare*”.

Această opinie arată neînțelegerea elementară a funcționării bugetului participativ. Da, cetățenii nu au nici o idee câte cheltuieli obligatorii trebuie să plătească mai întâi localitatea pentru a ajunge la elemente, cum ar fi dezvoltarea infrastructurii sau investiții, de exemplu, în repararea piețelor, a propriilor școli sau a centrelor sportive, precum și programe fără investiții de petrecere a timpului liber pentru tineri și alte lucruri pe care ne-am obișnuit să le percepem ca un standard obișnuit de viață în localitate.

Pe de altă parte, cetățenii știu cel mai bine de ce au nevoie pentru a-și îmbunătăți condițiile de viață în împrejurimile lor imediate. Adesea, poate fi vorba de un lucru de care conducerea orașului / satului / comunei nici nu poate afla, sau care, la prima vedere, poate părea neimportant. Dar când acesta devine obiectul deciziei unui grup mai larg din localitate, importanța lui poate ieși la iveală. De aceea, are sens să ne ocupăm de bugetarea participativă. În plus, în cadrul bugetării participative, cetățenii se implică mai mult în viața publică și află mai multe despre crearea bugetului localității, precum și despre prioritățile localității lor. Participanții vor începe să construiască sau să reînnoiască relațiile cu ceilalți în locul în care trăiesc și cu oamenii de la Primărie.

1.1. Ce este bugetul participativ?

Există multe definiții și concepte ale bugetului participativ (denumit în continuare, BP). În opinia noastră, este vorba, în primul rând, de **rezultatul unui**

proces specific de implicare a publicului în luarea deciziilor privind o anumită sumă financiară alocată de conducerea localității. Pentru a ajunge la acest rezultat, cetățenii trebuie să fie informați, motivați și implicați în dialogul privind modul în care bugetul participativ va urma să fie elaborat. Politicienii și funcționarii publici trebuie să le creeze în acest scop condiții adecvate și să aleagă o procedură deschisă, eficientă și transparentă.

Procesul și amploarea influenței publicului asupra formei BP variază de la o localitate la alta. Pentru a vorbi despre un proces ca despre o bugetare participativă, acesta trebuie să îndeplinească câteva criterii de bază¹:

- Se decide în privința unor fonduri financiare concrete sau a bugetului localității.
- Are loc la nivelul localității cu putere de decizie.
- Se repetă periodic (excluzând acțiunile de tipul referendumurilor).
- Include o formă de codecizie publică sub formă de întâlniri, respectiv discuții, deschise.
- Este necesar un anumit grad de responsabilitate a tuturor celor implicați pentru rezultatele procesului.

Imaginea 1. Un exemplu al unei posibile modalități de creare a bugetului participativ ►

¹ Traducere liberă și completat conform (Sintomer and al., 2008, 2014).

DEFINIȚIE

Bugetară participativă este modalitatea în care cetățenii sau locuitorii unui oraș / sat / comună sau regiune se pot implica în procesul bugetar și influența astfel alocarea fondurilor financiare publice pentru realizarea proiectelor de interes public.

1.2. Ce vă poate aduce implementarea bugetării participative?

Utilizarea BP aduce localității diverse avantaje care variază, în funcție de perspectiva din care priviți acest proces. Ca cetățean? Ca politician ales? Ca funcționar public?

1.2.1. BP din perspectiva politicianului

- Voi implica mai eficient cetățenii activi în discuția privind dezvoltarea localității.
- Îi motivez pe cetățenii inactivi să fie mai interesați de chestiunile publice.
- Aflu ce îi frământă într-adevăr pe cetățeni și ce soluții doresc să realizeze.
- Cheltuiesc banii mai transparent și în conformitate cu nevoile cetățenilor.
- Consolidiez încrederea cetățenilor în Primărie.

1.2.2. Avantajele utilizării BP din perspectiva cetățeanului

- Văd mai bine cum funcționează bugetul, obțin informații relevante.
- Știu cum pot influența în mod direct o parte din bugetul localității.
- Politicienii și funcționarii șefi ai Autorității publice sunt direct responsabili pentru planificarea propunerilor mele.
- În contextul pregătirii BP fac cunoștință cu vecinii și cu alți concetățeni, așa că pot încheia relații mai bune.
- Am ocazia să-i conving pe ceilalți despre importanța ideii mele sau să rezolv problemele din jurul meu.

1.2.3. Avantajele utilizării BP din perspectiva funcționarului public

- Cetățenii devin parteneri cu care se poate coopera mai bine în cadrul regulilor stabilite.

- Oamenii apreciază rezultatele muncii comune și ne ajută să le protejăm, de exemplu, de vandali. Cetățenii mă respectă ca pe un consultant de specialitate cu care discută realizarea propriilor idei.
- La anumite sarcini cooperez cu colegi din alte domenii, aprofundându-se astfel cooperarea cu Autoritatea publică.
- Realizez activități bazate pe nevoile reale ale cetățenilor.

1.3. Care sunt condițiile de bază pentru crearea cu succes a BP?

Realizarea procesului de bugetare participativă necesită îndeplinirea mai multor condiții de bază. Dintre cele mai importante lucruri care trebuie îndeplinite fac parte:

1. Obținerea sprijinului politic pentru întregul proces.
2. Stabilirea exactă a regulilor și formei procesului.
3. Pregătirea și realizarea unei campanii de informare de calitate.
4. Asigurarea în cadrul Autorității publice a unei capacități suficiente de lucru cu publicul.
5. Suscitarea interesului cetățenilor pentru implicarea în proces.
6. Corelarea bugetării participative cu planificarea strategică și financiară.

1. Sprijinul politic al întregului proces înseamnă că bugetarea participativă poate fi dusă la final cu succes. La început, autoritatea locală trebuie să se angajeze public că va sprijini procesul de implicare a cetățenilor și că apoi va investi resurse financiare în proiectele care se vor naște din acest proces. De asemenea, ar trebui să asigure repetarea întregului proces pe termen lung și regulat.

2. Regulile și forma clară a procesului oferă o imagine de ansamblu asupra modului în care va fi creat BP. Regulile trebuie să fie inteligibile, iar procesul cât mai simplu posibil, astfel încât implicarea să nu fie complicată pentru cetățean. Regulile trebuie să stabilească, în special, suma de bani disponibilă, planul de dezbateri publice a propunerilor și prezentarea acestora, tipul și valoarea proiectelor care vor fi finanțate, modul de luare a deciziilor și cine va fi responsabil pentru acestea. Ambele – și regulile și forma procesului – trebuie evaluate în fiecare an și eventual ajustate. Regulamentul BP trebuie creat de către Grupul de Lucru al BP și aprobat la ședința Consiliului Local.

3. O campanie de informare bine efectuată reprezintă baza succesului BP, care nu va avea sens dacă oamenii nu vor avea șansa de a afla despre ea. Mai ales în primul an, cetățenii trebuie să afle atât despre BP în sine, cât și despre modalitățile în care se pot implica. În anii următori, în numele Primăriei, vor vorbi rezultatele și proiectele realizate.

4. Capacitatea Autorității publice pentru lucrul cu publicul și asigurarea de resurse suficiente pentru a acoperi costurile legate de implementarea BP. Localitatea trebuie să aibă un birou capabil să coordoneze implicarea cetățenilor. În același timp, angajații săi de specialitate trebuie să fie pregătiți să investească timp în dialogul cu publicul privind propunerile de proiecte. Coordonatorul este o persoană cheie și trebuie să fie o personalitate comunicativă și capabilă din toate punctele de vedere, dedicată ideii de participare.

5. Interesul cetățenilor pentru implicarea în crearea BP. Pe de o parte, municipalitatea așteaptă o implicare activă a cetățenilor, iar pe de altă parte, cetățenii așteaptă rezultate tangibile ale eforturilor lor. Ambele așteptări funcționează ca vase comunicante. Într-o anumită măsură, este valabil că o sumă mai mare de fonduri alocate pentru luarea deciziilor poate servi drept un stimulent mai mare pentru participarea cetățenilor. În același timp, este valabil că cetățenii trebuie să vadă rezultatul activităților lor cât mai curând posibil de la decizia luată.

6. Corelarea cu planificarea strategică și financiară reduce riscul investițiilor absurde și inutile. Rezultatele implicării cetățenilor și proiectele realizate nu au voie să fie în contradicție cu intențiile pe termen lung și cu finanțarea funcționării localității. În cadrul creării BP, cetățenii ar trebui să afle despre ele și să aibă posibilitatea să le discute.

1.4. Cât timp este necesar pentru implementarea bugetării participative?

Bugetarea participativă implică o serie de etape, începând cu pregătirea procesului, propuneri ale cetățenilor, discutarea și prelucrarea acestora, alegerea și terminând cu realizarea propunerilor câștigătoare. Ciclul poate dura o perioadă variată de timp, un model dovedit este prezentarea propunerilor și votarea acestora în decursul unui an. În anul următor, localitatea realizează propunerile câștigătoare, iar simultan discută alte propuneri.

În același timp, pregătirea și implementarea procesului trebuie monitorizate și, la final, evaluate și eventual ajustate pentru anii următori. Evaluarea ar trebui să abordeze și modul în care propunerile alese vor fi realizate din banii bugetului participativ și, după caz, să recomande ajustarea procedurilor interne aplicate de autoritatea locală.

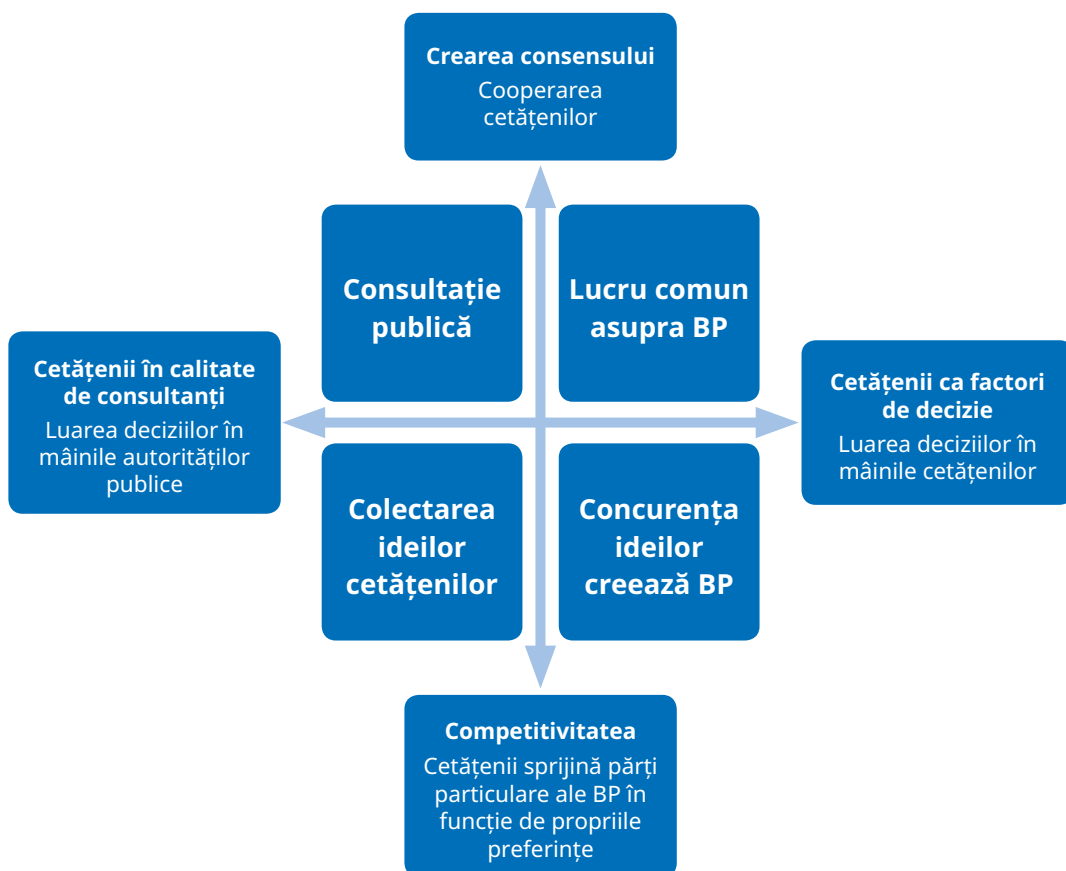
Tabелul 1: *axa temporală care arată dificultatea principalelor etape legate de pregătirea, crearea și implementarea bugetului participativ.*

2-6 luni	6-12 luni	în 12 luni Poate fi și mai lungă, în funcție de caracterul proiectelor alese
<p>1. PREGĂTIREA PROCESULUI DE CREARE A BP</p> <ul style="list-style-type: none"> Cum va arăta procesul întocmirii bugetului participativ și cum va fi asigurată implementarea acestuia. Alocarea fondurilor și aprobarea procesului și regulilor de către oficialii localității. 	<p>2. CREAREA BP</p> <ul style="list-style-type: none"> Activități individuale care antrenează cetățenii și experții la diferite niveluri în colectarea propunerilor, analiza fezabilității, alegerea ulterioară și aprobarea finală. 	<p>3. REALIZAREA PROPUNERILOR ALESE DE CETĂȚENI</p> <ul style="list-style-type: none"> Pregătirea proiectelor, procedurile de selecție și alte etape necesare pentru realizarea proiectelor alese și implicarea și informarea continuă a cetățenilor.
	<p>EVALUAREA PROCESULUI BP IMPLEMENTAT</p> <ul style="list-style-type: none"> La sfârșitul procesului creării BP, o eventuală ajustare a configurării acestuia. 	<p>EVALUAREA REALIZĂRII PROPUNERILOR</p> <ul style="list-style-type: none"> Evaluarea procesului de implementare a fiecărui proiect.

1.5. Care este cea mai bună modalitate de creare a bugetului participativ pentru localitatea Dvs.?

Modul în care se creează bugetul participativ variază în mod semnificativ de la o localitate la alta, în special, în ceea ce privește forma selectată de implicare a cetățenilor la crearea lui. Următoarea imagine ne va ajuta să înțelegem modul în

care este configurat procesul creării bugetului participativ și în ce măsură acesta permite participarea cetățenilor la luarea deciziilor și modul în care cetățenii cooperează pe parcursul procesului de creare a bugetului².

Axa orizontală ilustrează **măsura în care cetățenii influențează forma finală a bugetului participativ**. Cu cât este mai în dreapta, cu atât influența cetățenilor asupra deciziei finale este mai mare. Pe de o parte, propun forma bugetului, pe de altă parte, decid și în privința formei sale finale. Cu cât este mai în stânga, cu atât oamenii pierd posibilitatea de a influența în mod direct forma BP, în procesul de luare a deciziilor acționând în calitate de consultanți în loc de factori de decizie. De fapt, ei doar propun cum ar trebui să arate bugetul, eventual, între cetățeni este efectuat doar un sondaj privind nevoile și prioritățile lor fără a influența în mod direct decizia finală.

2 Nelson Dias, 2014, pag. 343

Axa verticală indică **măsura în care cetățenii lucrează în comun la crearea BP**. În direcția în sus, intensitatea colaborării dintre cetățeni crește, au loc dezbateri ale propunerilor, care vizează ajungerea la un consens. În direcția în jos, cooperarea dintre ei se diminuează, iar bugetarea se bazează mai mult pe propuneri individuale și pe competiții între aceștia decât pe lucrul comun asupra unui buget consensual.

Două exemple concrete care ilustrează „lucrul comun” și „concurența ideilor” la crearea BP pot fi găsite în următoarele două pagini. Cele două proceduri rămase (adică „consultația publică” și „colectarea ideilor cetățenilor”) le lăsăm deoparte, deoarece nu le considerăm bugetări participative depline, ci mai degrabă consultație sau obținerea de feedback de la cetățeni și nu implicarea reală a acestora în luarea deciziilor.

1.5.1. Bugetarea participativă ca „concurență a ideilor”

Bugetarea participativă ca „concurență a ideilor” reprezintă procedura în care accentul este pus pe **activitatea individuală a fiecărui cetățean** sau a grupurilor de cetățeni organizate oficial și neoficial. Administrația publică locală va stabili reguli clare și simple pentru ideile care pot fi aplicate în crearea bugetului. Cetățenii își susțin propunerile și Autoritatea publică va fi partenerul acestora, ajutându-i să-și prelucreze propunerile într-o formă realizabilă și, în același timp, va asigura promovarea acestora în rândul publicului larg. La final va avea loc votarea proiectelor fezabile, care este deschisă tuturor locuitorilor localității.

Avantajul acestei proceduri este motivarea cetățenilor de a-și rezolva ideile sau problemele apropiate – cetățenii se identifică într-o mare măsură cu propunerea lor. Comparativ cu „lucrul comun asupra bugetului”, această procedură necesită un timp considerabil mai redus pentru luarea deciziilor.

1.5.2. Bugetarea participativă ca „lucrul comun asupra bugetului”

Această procedură pune accentul pe **corelarea ideilor cetățenilor** cu implicarea ulterioară a rezultatelor procesului în conducerea generală a localității (planificarea strategică de dezvoltare). Conducerea localității va stabili forma procesului și mecanismul pentru definirea și selectarea priorităților bugetare. În spatele propunerilor nu vor sta indivizi, ci grupuri de cetățeni care se întâlnesc în cadrul anumitor grupuri de lucru (așa-numitele adunări teritoriale și tematice) care, în cazul orașelor mai mari, își delegă reprezentanții în grupuri cu diferite funcții – cel mai adesea coordonarea și controlul, iar uneori luarea deciziilor sau altele. Propunerile cetățenilor vor fi verificate pentru fezabilitatea tehnică și intră într-un proces de selecție care variază de la o localitate la alta. În anumite locuri, se ba-

zează pe votul unei părți selectate a cetățenilor, în alte locuri pe un vot deschis tuturor sau combinat.

Avantajul acestei proceduri este obținerea unui consens mai mare și a unei dezvoltări mai echilibrate a localității, în special, datorită unei legături mai strânse între bugetul participativ și bugetul general al localității în cauză. Cu toate acestea, în comparație cu modelul de proiect, această metodă este semnificativ mai exigentă în ceea ce privește activitatea cetățenilor localității și a resurselor Primăriei.

boxe cu exemple practice

Bugetul participativ în orașul Dabrowa Gornicza - BP ca „conurență a ideilor”

Bugetul participativ Dabrowski (BPD) permite locuitorilor să se implice în luarea deciziilor privind o parte a investițiilor din bugetul orașului. Se bazează pe reguli transparente care au luat naștere după șapte luni de lucru și discuții.

BPD se încheagă cu investițiile în mediul înconjurător al cetățenilor, în special în spațiile publice, cum ar fi cartierele, străzile și curțile. Modelul BPD pornește de la împărțirea orașului în 27 de cartiere. Pe baza costurilor anuale ale orașului, administrația orașului Dabrowa Gornicza a decis că, pentru realizarea proiectelor solicitate de cetățenii din zona urbană, își poate permite să aloce un buget de aproximativ 50 de milioane de coroane, ceea ce reprezintă 1,2 % din costurile totale ale bugetului.

1. Propunerea proiectelor de către cetățeni

Fiecare locuitor al cartierului în cauză, care a împlinit vârsta de 16 ani, a putut lua inițiativa. Proiectele au fost prelucrate pe o fișă de înscriere specifică, pregătită de organul executiv al orașului (în versiuni tipărite și electronice). Cererea a trebuit să fie susținută de un grup de cel puțin 15 locuitori locali care au împlinit vârsta de 16 ani. Proiectele nu au fost limitate de nici o temă și a fost suficient să fie doar compatibile cu cerințele comunității. Trebuiau să fie însă fezabile și benefice pentru cetățeni.

2. Examinarea și evaluarea propunerilor de proiecte

Propunerile sunt verificate de Administrația municipală și în lucrul la BPD sunt implicate majoritatea departamentelor acesteia. Procesul oficial de verificare și evaluare a proiectelor a constat, în principal, în asigurarea fezabilității propunerilor, ceea ce a necesitat o muncă imensă din partea fiecărui departament.

3. Forumuri pentru locuitorii din cartiere individuale

Scopul acestora este de a clarifica opiniile Autorității publice cu privire la proiectele individuale, de a începe dezbaterile lor și, ulterior, de a stabili lista proiectelor pentru votul final. Pentru cetățeni a fost, de asemenea, o oportunitate de a afla despre ideile și proiectele propuse de vecinii lor. Au avut loc 27 de întâlniri, câte una în fiecare cartier. În acest fel, în cartierele în cauză au fost create liste de voturi. În total, pe listă au ajuns 195 din 250 de propuneri inițiale.

4. Cetățenii aleg proiectele

Votarea a fost posibilă pe cale electronică, prin poștă sau direct la punctul de consiliere al cartierului în cauză. votarea a fost liberă și fiecare alegător a trebuit să confirme că are peste 16 ani și să furnizeze date personale de bază - numele, prenumele, adresa, numărul de identificare de asigurare socială. În anul 2014, la vot au participat 22,3% dintre toți alegătorii cu drept de vot. Cea mai mică participare a fost de 4% dintre toți alegătorii cu drept de vot din cartierul în cauză, iar cea mai mare a fost de 78%. Astfel, în anul 2014, locuitorii au ales în scopul realizării 54 de proiecte.

5. Implementarea proiectelor recomandate

Proiectele alese au fost pregătite pentru implementare de departamentele individuale. Modul în care se derulează realizarea lor este publicat de municipalitate pe paginile web. În plus, la fiecare două luni sunt convocate întâlniri ale unei echipe speciale pentru realizarea proiectelor, pentru a dezbate posibilele probleme cu realizarea.

6. Evaluarea

Procesul este înregistrat tot anul, iar apoi este evaluat cu specialiști externi. Datorită acestui lucru, în proces au fost impuse modificări și ajustări parțiale. Modul în care este implementat bugetul participativ poate fi verificat pe website-ul www.twojadabrowa.pl.

Pentru mai multe detalii, a se vedea BUGETAREA PARTICIPATIVĂ, eventual studiile orașelor Dabrowa Gornicza, Walbrzych, Bratislava-Nové Mesto, Banská Bystrica, Agora CE, 2015.

Porto Alegre - BP ca „lucrul comun asupra bugetului”

În orașul brazilian Porto Alegre (denumit în continuare PA), bugetul participativ (denumit în continuare BP) a luat naștere între anii 1980 și 1990. La începutul secolului al XXI-lea, prin intermediul BP se decidea deja de aproximativ 160 mil. de dolari și la acesta au participat aproximativ douăzeci de mii de locuitori.

Structura procesului din PA este cuprinzătoare și se bazează pe principiul implicării cetățenilor în procesul de formulare a priorităților bugetare, cu putere directă de luare a deciziilor și instrumente de verificare ulterioară. Miezul constă în așa-numita **piramidă participativă** formată din patru nivele de bază: 1. adunări ale vecinilor, care sunt deschise tuturor persoanelor interesate să participe; 2. adunări regionale și tematice; 3. forumuri regionale și tematice ale delegaților și 4. consiliul pentru buget.

1. Adunările de cartier reprezintă cel mai scăzut nivel și servesc ca loc pentru întâlnirea participanților. În cadrul acestora sunt formulate cerințele de bază ale localităților și cartierelor în cauză, care sunt apoi prezentate la un nivel superior. Participarea nu este limitată, este deschisă tuturor celor interesați. Organizațiile locale și asociațiile civice nu au niciun fel de avantaje, cu excepția posibilității de mobilizare a membrilor și simpatizanților săi și responsabilității pentru organizarea de întâlniri individuale.

2. Adunări regionale – în total sunt 16 (în funcție de regiuni care, bineînțeles, nu corespund exact granițelor lor administrative) și au mai multe funcții principale: supraveghează întâlnirile administrației, stabilesc ordinea priorităților cartierelor și regiunilor, aleg reprezentanți în 16 forumuri regionale de buget și aleg doi consilieri în consiliul pentru buget al orașului. Numărul de reprezentanți din forumurile reprezentanților regionali este determinat de numărul de participanți la adunările de cartier, asigurând astfel o participare maximă a locuitorilor. Dimpotrivă, la nivel de oraș, toate regiunile, indiferent de mărimea populației sau dimensiunea lor teritorială sau de nivelul implicării cetățenilor, sunt reprezentate identic.

3. Forumurile reprezentanților regionali servesc la formularea listei de proiecte preferate care sunt definite în cadrul adunărilor de cartier. De asemenea, sunt responsabile pentru negocierea și monitorizarea implementării proiectelor de către administrația orașului. Toate întâlnirile cetățenilor sunt deschise, dar drept de vot au numai reprezentanții selectați al căror mandat

este de un an și ale căror activități sunt supravegheate de ceilalți cetățeni. Prin acest element, sistemul BP se distinge de sistemul tradițional reprezentativ al democrației din Brazilia.

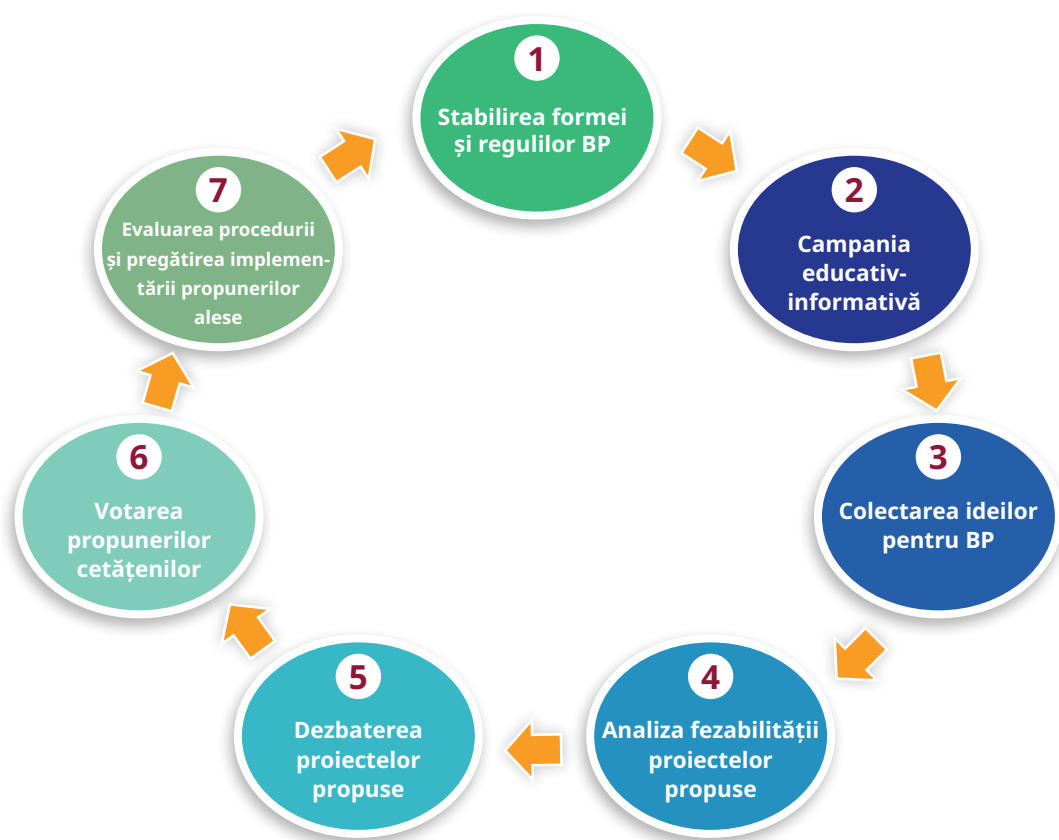
4. Consiliul pentru buget este organismul care stabilește principalele reguli ale procesului. Acesta utilizează un set de reguli de alocare a resurselor pentru proiectele individuale prezentate de forumurile bugetare regionale și tematice. Resursele bugetului municipal disponibile pentru fiecare arie prioritara sunt împărțite între regiuni în funcție de următoarele criterii: 1. lista priorităților regionale și tematice, 2. mărimea populației, 3. calitatea infrastructurii și a serviciilor în localitatea în cauză. Consiliul stabilește criteriile și pentru anul următor. Acesta își exercită competențele în cooperare cu administrația orașului. Întrunirile sunt deschise publicului care are numai posibilitatea participării pasive. Consiliul prezintă proiectul final al bugetului PA primarului care asigură aprobarea acestuia prin legislația orașului.

Procesul tematic constă în adunări tematice și forumuri tematice. Această parte a procesului atrage mai puțin atenția publicului, participă mai puțini cetățeni în mod regulat. În cadrul adunărilor și forumurilor sunt formulate proiectele pe termen lung și prioritățile politice legate, de regulă, de întregul oraș. Principalele domenii sunt: transportul, amenajarea teritoriului, sănătatea, serviciile sociale, educația. La fiecare adunare tematică, în consiliul pentru buget sunt aleși doi reprezentanți. Participanții comunică mai intens cu administrația orașului decât în cazul participanților la adunările și forumurile de cartiere și regionale.

Următorul capitol se va concentra pe descrierea pregătirii și creării bugetului participativ și pe evaluarea acestuia în ceea ce privește implicarea cetățenilor.

II. Pregătirea bugetului participativ (îndrumări practice)

Acest capitol vă va ghida pas cu pas în crearea cu succes a bugetului participativ pentru localitatea dumneavoastră. Aici descriem activitățile individuale a căror realizare o recomandăm. Pe lângă descrierea activităților și a principalelor repere, vă vom detalia procesul din perspectiva politicianilor și funcționarilor publici care au trecut prin el.

„Bugetarea participativă este o oportunitate pentru administrația publică locală pentru a instrui cetățenii în completarea unor formulare și cereri de finanțare pentru realizarea unor proiecte sociale. Pentru prima dată am planificat bugetul local pentru anul 2020 cu resurse necesare de cel puțin 100 mii lei pentru procesul de bugetare participativă. Și proiectele depuse de cetățeni în acest an care nu au fost votate pentru a fi implementate, vor fi incluse în programul de dezvoltare a localității și se vor identifica resursele necesare pentru realizarea acestor priorități ale cetățenilor.”

Nina Costiuc
primarul satului Budești
Republica Moldova

„Prin intermediul conceptului de bugetare participativă am reușit să dinamizăm implicarea cetățitorilor în procesul decizional la nivel local. Și acest fapt este unul din cele mai importante rezultate ale proiectului implementat.”

Sergiu Armașu,
primarul orașului Ialoveni

2.1. Stabilirea formei și regulilor BP

Forma procesului BP trebuie să fie stabilită cu suficient timp înainte. Vă recomandăm să vă rezervați cel puțin o jumătate de an, timp în care, treptat, vă veți decide să vă ocupați de bugetul participativ, stabilind forma exactă a procedurii și rezultatele planificate.

2.1.1. Ce trebuie să aveți în vedere și ce să chibzuiți bine la începutul pregătirii BP?

- Ce sumă de bani din bugetul local va decide Consiliu Local să fie alocată pentru implementarea proiectelor participative?
- Mărimea proiectelor pe care doriți să le sprijiniți din BP și de cât timp aveți nevoie pentru a realiza propunerile (inclusiv posibilele licitații, proceduri de construcție etc.)?

- Va fi bugetul participativ orientat tematic?
- Cum se vor încadra proiectele realizate în alte planuri și în dezvoltarea pe termen lung a localității?
- Cum veți corela crearea BP cu alte proiecte participative și cu activitățile localității?
- Cum se vor putea implica oamenii în pregătirea BP și cum vor decide asupra formei acestuia?
- Ce metode de selectare a proiectelor veți alege (vot online, vot pe hârtie, etc.)?
- Câți bani și personal veți rezerva pentru realizarea procedurii?

2.1.2. Cum să procedați la stabilirea formei și regulilor BP?

Ce	Cum	Indicatorul succesului
Mandatul pentru pregătirea procedurii.	Conducerea localității desemnează persoana selectată, de preferință, un funcționar public cu experiență ori un lider local, pentru realizarea etapei de pregătire și pentru pregătirea documentelor de bază necesare.	Organul executiv al localității primește avizul de a se ocupa de pregătirea BP.
Pregătiți propunerea procedurii de creare a BP.	Alcătuți un grup de lucru participativ pentru pregătirea BP, în cadrul căruia reprezentanții APL și ai organizațiilor de utilitate publică și non-profit vor stabili regulile, procedurile, și programul privind BP. Componenta grupului de lucru participativ ar trebui să fie formată din 7-11 membri, în dependență de mărimea localității. Este binevenit de inclus persoane de diferite vârste și care ar cuprinde diferite profesii. Ar fi bine de stabilit și un regulament de funcționare a Grupului de Lucru care ar exclude blocarea acestuia în cazul în care la ședințe nu se prezintă majoritatea. Regulamentul de funcționare al Grupului de Lucru trebuie să țină cont de programul de activitate al Autorităților publice locale (vacanțe, evenimente sportive, zile de sărbătoare, etc.)!	Grupul de lucru pregătește propunerea regulilor și procedurilor pentru crearea BP, inclusiv propunerea unei strategii de informare și a altor documente de bază pentru procesul creării BP.

Ce	Cum	Indicatorul succesului
Furnizați informații tuturor factorilor de decizie.	Organizați evenimente pentru consilieri și prezentați propunerea posibilei forme a BP. Explicați consilierilor importanța BP pentru consolidarea democrației locale.	Obținerea sprijinului politic pentru implementarea BP conform propunerii în cadrul Consiliului local.
Organizați dezbateri publice.	Faceți cunoscută publicului larg pregătirea BP și informați-l în privința intenției de implementare a BP în localitatea dumneavoastră. Explicați cetățenilor importanța BP. În cadrul evenimentelor publice din localitate (ziele diasporei, festivaluri, concursuri, etc.) organizați un stand informativ la primărie, piața locală și discutați cu cetățenii referitor la bugetarea participativă. Organizați întâlniri cu locuitorii localităților la cele mai importante întreprinderi publice și de stat și la organizațiile publice.	Asigurarea implicării cetățenilor activi pentru implementarea BP și, eventual, feedback-ul acestora privind propunerea formei BP.
Pregătiți documentele de bază finale pentru aprobarea lor de către conducerea localității.	Stabilirea unor reguli exacte pentru realizarea procedurii BP, inclusiv forme exacte ale procedurii de implicare a cetățenilor și calcularea costurilor „operaționale” ale întregii proceduri. ³ Adoptați un manual de proceduri pentru elaborarea BP. Fiți prezenți și bine pregătiți la ședința Consiliului Local, astfel încât să obțineți sprijinul necesar și regulamentul BP, inclusiv suma necesară pentru implementarea proiectelor bugetării participative să fie aprobate.	Primirea avizului Consiliului local care aprobă procedura exactă și regulile BP, inclusiv sumele stabilite pentru BP și pentru acoperirea costurilor operaționale ale procesului.
Asigurați capacități pentru realizarea procesului BP.	Desemnați un coordonator pentru realizarea procesului, eventual alocați alte fonduri sau personal suplimentar care să-i permită realizarea întregului proces cât mai bine.	Funcția de coordonator trebuie să fie ocupată de o persoană cu abilități de comunicare și de organizare și care cunoaște principiile BP.

3 Pentru calcularea costurilor „operaționale”, în anexa nr. 1 vă prezentăm lista costurilor care trebuie luate în calcul în cadrul procedurii de creare a BP.

Cum să pregătiți și să conduceți activitatea grupului de lucru participativ?

Formați grupul de lucru astfel încât, în cadrul acestuia, să poată acționa reprezentanți ai grupurilor politice, ai Autorității publice, ONG-urilor locale și ai altor instituții care au o influență majoră asupra locuitorilor localității dumneavoastră (organizații culturale, sociale sau sportive). De asemenea, poate fi implicată orice persoană activă care are aptitudini de comunicare. Liderul comunitar devine automat membru al grupului de lucru. Dacă subiectul participării este nou în localitatea dumneavoastră, ar fi bine să invitați un expert care să vă poată ajuta și să vă recomande o formă fezabilă a procesului.

Este esențial ca grupul de lucru să fie alcătuit din persoane care au aptitudini dezvoltate de creare a BP (de exemplu, funcționari ai departamentelor implicate ulterior în cooperarea cu cetățenii, organizații cu o largă comunitate de susținători etc.) și cărora abordările participative le sunt cunoscute (acestea trebuie să reprezinte un beneficiu pentru muncă, nu un obstacol).

Grupul de lucru are sarcina de a pregăti materialele care trebuie urmate în timpul realizării și care vor fi aprobate de conducerea localității, deci trebuie să îl alcătuiți cu suficient timp înainte de a începe crearea BP, eventual să demarați procesul de constituire cu 3 luni înainte de a începe procesul de elaborare a BP. În cadrul activității acestuia, concentrați-vă, în special, pe pregătirea programului și regulilor care trebuie urmate în contextul procedurii BP și pe modul în care va fi implicat publicul în acest proces și cum va fi informat pe parcursul întregului proces.

Grupul de lucru are menirea lui, îndeosebi, înainte de începerea realizării întregii proceduri. Apoi își asumă rolul în faza finală, când trebuie evaluată implicarea cetățenilor, precum și capacitatea de a pune în practică rezultatele procesului decizional al cetățenilor. De fapt, în timpul procesului de creare a BP, toate sarcinile „de lucru” se află în mâinile Autorității publice și ale coordonatorului. Cu toate acestea, grupul de lucru poate avea și în această etapă funcția de control. Atunci este necesar ca, componența acestuia, să corespundă acestui scop și să aibă un mandat din partea conducerii localității pentru desfășurarea activității sale. În cazul antrenării continue a membrilor acestui grup de lucru, trebuie luată în considerare motivarea acestora și, eventual, remunerarea activității lor.

2.2. Pregătirea campaniei educativ-informative

Campania de informare este unul din aspectele cheie ale succesului BP. Dacă cetățenii nu vor afla despre acesta, nu veți reuși să le antrenați activitatea. Foarte importante sunt credibilitatea campaniei, feedback-ul de calitate și comunicarea cu cetățenii pe parcursul întregului proces.

Campania de informare precedă procesul de implicare a cetățenilor în crearea BP și îl însoțește în fiecare etapă.

De aceea, trebuie să fie pregătită cu suficient timp înainte. Tocmai campania de informare constituie adesea unul dintre principalele costuri operaționale ale întregului proces. Prin urmare, este bine să îmbinați pregătirea strategiei de informare pe care o veți urma cu pregătirea procedurii BP și a documentelor pentru Consiliul local care aprobă regulile și alte documente pentru bugetul participativ.

Nu în ultimul rând, campania de informare ar trebui să permită cetățenilor să afle cum arată bugetul total al localității.

2.2.1. Ce trebuie să aveți în vedere și să chibzuiți bine?

- Ce canale/surse de informare (începând cu presa și terminând cu site-uri web și rețelele sociale) poate utiliza localitatea pentru informare? Vor fi disponibile pe tot parcursul procesului?
- Ce surse de informare și materiale de informare (pliante, banere, buletine informative, spoturi, etc.) sunt cele mai corespunzătoare pentru a fi elaborate?
- De ce capacitate de personal propriu dispune Autoritatea publică pentru campania de informare?
- Care sunt grupurile țintă care trebuie abordate – începând cu publicul larg al localității, cetățenii activi și terminând cu angajații Autorității publice?
- Câte fonduri poate alocă localitatea informării?

2.2.2. Cum să procedați la pregătirea campaniei de informare?

Ce	Cum	Indicatorul succesului
Pregătiți forma campaniei de informare.	Stabiliți în colaborare cu grupul de lucru strategia de informare pentru fiecare etapă a procedurii de creare a BP.	Strategia de informare și propunerea procedurii sunt aprobate de Consiliul local.

Asigurați capacitatea pentru realizarea strategiei de informare.	Alocați fonduri pentru crearea comunicărilor de informare și pentru informarea cetățenilor (propriile capacități sau outsourcing-ul serviciilor individuale) – de ex., denumire, pagini web, infografice, texte, pliante, postere etc. Stabiliți modul în care vor coopera coordonatorul BP și angajați ai Autorității publice responsabili cu comunicarea și instrumentele de comunicare (webmasteri ai website-ului localității, redactori ai buletinului oficial al localității etc.).	Din bugetul localității sunt alocate fonduri suficiente pentru realizarea activităților individuale. Este asigurată o echipă care cooperează la realizarea activităților individuale de informare.
Pentru fiecare etapă majoră din proiect, elaborați materiale promoționale diferite.	Coordonatorul BP împreună cu alți membri ai grupului de lucru trebuie să elaboreze mesaje și materiale informative pentru fiecare etapă: de pregătire și depunere a ideilor de proiecte, de votare a acestora, de informare asupra implementării proiectelor. Trebuie de explicat oamenilor care este scopul și cum vor putea ei fi implicați în procesul BP.	Cetățenii sunt informați și cunosc bine toate etape BP și sunt depuse idei de proiecte.
Materiale de identificare	Elaborați logo-ul și moto-ul proiectului Dvs. Acesta trebuie să fie reprezentativ și ușor de memorat.	Materiale de identificare elaborate și reprezentative.

Perspectiva managerului PR

Planificați! Este necesar să stabiliți programul și bugetul campaniei de informare în funcție de structura BP, ținând cont și de încheierile buletinului oficial al Primăriei. De asemenea, este important să se organizeze cooperarea tuturor participanților încă de la început și să se stabilească sarcinile coordonatorului BP pentru fiecare etapă, ale purtătorului de cuvânt, administratorului site-ului web, administratorului rețelei sociale, fotografului sau redactorului-șef al buletinului oficial al Primăriei.

Scopul BP este de a declanșa dialogul și activitatea oamenilor, informațiile ar trebui să fie clare și accesibile tuturor vârstelor, campania nu ar trebui să înghită însă prea multe fonduri municipale. Menționați întotdeauna persoana de contact, căreia se pot adresa persoanele interesate de BP.

Pavlına Kroupová
PR manager Agora CE, o. p. s.

2.3. Colectarea ideilor pro bugetul participativ

În această etapă începe implicarea publicului larg. Oportună este combinarea metodelor pentru o informare mai bună, cum ar fi invitarea la reuniuni publice cu o simplă prezentare a procedurii BP alese, dar și interacțiunea publică și consolidarea cooperării între cetățeni (întâlniri publice, grupuri de lucru etc.).

„Concurența ideilor” versus „Lucrul comun asupra bugetului” în anii 2015/2016

BP în sectoarele Praha 10 și Praha-Zbraslav	BP în sectorul Bratislava-Nové Mesto
<p>În cadrul campaniei de informare, în ambele sectoare au loc întâlniri publice care servesc atât unei mai bune interpretări a regulilor bugetului participativ, cât și ca loc pentru întâlnirea cetățenilor unui anumit teritoriu. În timpul acestora, locuitorii pot discuta ideile de proiecte posibile. În același timp, aceștia primesc la propunerea lor feedback primar din partea coordonatorului de proiect prezent.</p> <p>Datorită acestor întâlniri, coordonatorul BP va cunoaște personal o mare parte dintre propunători înainte de prezentarea în mod oficial a propunerii.</p> <p>Astfel, cetățenii au ca partener o persoană concretă și nu un formular anonim pe care îl trimit undeva la Primărie. Pe parcursul termenului pentru depunerea propunerilor, coordonatorul poate efectua consultarea sau coordonarea individuală prealabilă a propunerilor.</p> <p>Cetățenii care doresc, pot să își discute ideile cu coordonatorul sau cu un alt funcționar public și să le verifice fezabilitatea, executarea echilibrată a bugetului etc.</p>	<p>Există mai multe modalități de implicare în colectarea ideilor. Cea mai simplă modalitate este prezentarea propriei sugestii, idei sau plângeri prin intermediul chestionarului disponibil la Autoritatea publică, în școli sau grădinițe, la evenimente publice și, bineînțeles, pe Internet. Eventual, cetățenii pot veni direct la biroul de participare de la Autoritatea publică, unde personalul îi poate ajuta cu redactarea planului de proiect.</p> <p>Toate sugestiile astfel obținute sunt împărțite de către Autoritate în mai multe categorii tematice (cum ar fi educația, spațiile publice, problemele sociale etc.) și în mai multe teritorii, în funcție de locul în care trebuie abordată sugestia.</p> <p>Urmează întâlniri ale grupurilor de lucru (așa-numitele „comunități”) pentru fiecare categorie tematică sau teritoriu, unde fiecare sugestie este adusă la forma unor planuri de proiect. Aceste grupuri de lucru sunt deschise și la ele poate participa oricine.</p>

<p>Cu toate acestea, în această etapă a procesului este esențial ca, oricine dorește să-și propună ideea, să-i dea o anumită formă și să o predea în termenul limită Autorității publice sau coordonatorului BP. Numai o parte dintre propunători își prelucrează propunerea fără a se consulta cu coordonatorul și numai pe baza regulilor stabilite. De aceea, o eventuală duplicitate a propunerilor este abordată în următoarele etape ale procesului.</p>	<p>Planurile sunt apoi prezentate la forumurile tematice publice. În cadrul acestora, cetățenii prezenți le vor alege pe cele pentru care în etapele următoare se va pregăti documentația de proiect, care este folosită în etapa finală pentru luare deciziei finale de către cetățeni.</p>
--	--

În republica Moldova, cetățenii din Budești și Ialoveni au decis cum să investească 10 000 de euro din bugetul public. Aceștia au depus proiecte de propuneri în vara anului 2019 pe domeniile de competență locală și au votat proiectul câștigător prin SMS și vot direct. În total, au fost depuse 27 de proiecte din ambele comunități. Ideile au vizat unul dintre următoarele domenii de competență ale administrației publice locale: mobilitate urbană; infrastructura socială; cultură (street art, valorificarea patrimoniului cultural din localitate etc.); alei, trotuare și zone pietonale; amenajarea și reabilitarea spațiilor verzi; amenajarea spațiilor publice (mobilier urban etc.); locuri și terenuri de joacă pentru copii; educație, tineret și sport (terenuri sportive în cartiere etc.); smart city (aplicații IT pentru servicii publice, energie regenerabilă etc.).

2.3.1. Ce trebuie să aveți în vedere și să chibzuiți bine?

- Cât timp aveți pentru colectarea ideilor și pentru activitățile ulterioare?
- Cum doriți să obțineți idei de la cetățeni?
- Există planuri de adoptare a procedurilor participative în localitatea dumneavoastră și pentru alte teme (de exemplu, planificarea strategică, planificarea spațiului public etc.)?
- Ce caracter ar trebui să aibă temele pentru BP (proiecte mai mici, idei mai generale cu un impact mai larg, combinația lor)?
- Aveți facilitatori buni și cu experiență în dirijarea proceselor participative?

2.3.2. Cum să procedați la colectarea ideilor pentru BP în contextul „concurenței ideilor”?

Ce	Cum	Indicatorul succesului
Pregătiți documentele de bază și regulile pentru depunerea propunerilor.	<p>Creați calea cea mai ușoară pentru cetățeni de a-și prezenta propriile idei pe cale electronică, eventual în format hârtie, care va avea o structură îndrumătoare și simplă pentru completare⁴.</p> <p>Nu uitați de materialele care simplifică comunicarea următoare (fotografii sau imagini, adnotări scurte, coordonate GPS etc.) și de evaluările de specialitate ale funcționarilor. Este bine ca primărie să delege o persoană care ar ajuta oamenii să completeze aceste formulare, inclusiv pentru a îndeplini rolul de selectare a proiectelor eligibile și conforme competențelor și resurselor alocate de APL.</p>	Un mediu simplu, clar și funcțional pentru depunerea sugestiilor sau propunerilor, inclusiv feedback-ul privind primirea lor.
Convocați întâlniri publice.	<p>Alegeți locul și ora astfel încât să fie cât mai accesibile publicului, respectiv grupului dumneavoastră țintă.</p> <p>Adaptați forma întâlnirii la numărul așteptat de participanți și la obiectivele de bază ale întâlnirii – informarea privind posibilitățile și regulile de implicare în crearea BP și posibilitățile de generare sau de elaborare a propunerilor de proiecte.</p>	Adunările permit generarea propunerilor pentru BP, eventual cetățenii știu cum să își propună ideea.
Faceți posibilă depunerea de propuneri.	Faceți accesibile formulare (electronice, tipărite) pentru depunerea propunerilor. Informați prin toate canalele definite în strategia de informare despre posibilitatea depunerii propunerilor.	Interesul cetățenilor privind posibilitatea depunerii propunerii de proiect.

⁴ Formular demonstrativ din satul Budești în anexa nr. 2

Oferiți cetățenilor posibilitatea de a-și consulta ideile cu funcționarii publici.	Pe parcursul perioadei de depunere a propunerilor, stabiliți termene pentru consultarea propunerilor înainte de depunerea lor în mod oficial.	Un număr minim de propuneri care în urma analizei nu vor trece deoarece sunt nefezabile sau prezintă greșeli formale.
--	---	---

2.3.3. Cum să procedați la colectarea ideilor pentru BP în contextul „lucrului comun asupra bugetului”?

Ce	Cum	Indicatorul succesului
Colectați sugestii de la cetățeni în privința a ceea ce trebuie abordat.	Creați un mediu în care cetățenii își pot depune sugestiile pentru BP.	Un set de sugestii pentru fiecare grup de lucru în parte.
Coordonați întâlniri ale cetățenilor în funcție de interesul lor pentru teme sau zonele localității lor.	Creați și organizați întâlniri publice în cadrul cărora cetățenii pot aborda atât zonele individuale ale localității, cât și teme de interes propriu.	Structura zonelor și temelor pentru dezbateră BP. Un set de propuneri de la grupurile individuale.
Coordonați activitatea grupurilor de lucru care vor prelucra propunerile depuse ale cetățenilor.	Grupurile de lucru prelucrează sugestiile cetățenilor astfel încât soluțiile propuse să fie clare. Activitatea grupurilor de lucru este condusă sau cel puțin controlată de cetățenii localității.	Pentru fiecare zonă sau temă sunt prelucrate propunerile fezabile care, ulterior, vor fi prezentate publicului.

Asigurați alegerea priorităților din problemele/ soluțiile identificate.	Organizați întâlniri sau o altă platformă pentru temele și zonele individuale în care va avea loc alegerea soluțiilor sau intențiilor propuse.	Propunerile sau intențiile alese pentru următoarea etapă a evaluării de specialitate.
--	--	---

2.4. Evaluări de specialitate și analiza proiectelor propuse

În această etapă are loc verificarea fezabilității în cadrul BP a propunerilor făcute de cetățeni. Acestea sunt verificate formal în ceea ce privește îndeplinirea regulilor stabilite, urmărindu-se îndeosebi fezabilitatea lor. Dacă acestea nu sunt fezabile în forma prezentată de cetățean, funcționarii publici joacă rolul de consultanți care, împreună cu cetățenii, caută alternative posibile. Scopul acestei consultări este de a maximiza numărul de propuneri fezabile.

Perspectiva funcționarului public

Cel mai important lucru în această perioadă este să aveți suficient timp pentru a examina propunerile - în special, costul acestora. Niciodată nu știți dacă veți primi 10 sau 100 de propuneri. Dacă acestea sunt foarte „originale”, va fi greu să stabiliți cât de costisitoare va fi realizarea lor. De exemplu, determinarea prețului unei „fântâni arteziene cu sculpturi” este foarte dificilă. Practic, vor fi de ajutor două lucruri. Fie autorii își vor găsi singuri un furnizor care le realizează deja ideile, iar împreună cu propunerea vă vor oferi și un buget exact, fie va trebui să rezervați timp suficient pentru aflarea prețului acelor lucruri pe care Autoritatea publică, de regulă, nu le realizează.

Pentru a minimiza timpul necesar pentru verificarea costurilor financiare, vom lua în considerare și publicarea unei liste de prețuri a lucrărilor, în care autorii ar putea afla singuri prețul unei banci, al unui metru de pavaj etc.

Martin Pecánek,
șef al Departamentului pentru Mediu,
Transport și Dezvoltare
Administrația sectorului Praha 10

2.4.1. Ce trebuie să aveți în vedere și să chibzuiți bine?

- Prin ce proces de evaluare internă vor trece propunerile cetățenilor la Administrația municipală?
- Cât timp vor avea funcționarii publici pentru o astfel de consultație în perioada în cauză?
- Vor fi funcționarii capabili să comunice constructiv cu propunătorii și să facă față potențialelor situații stresante?
- Cum veți trata propunerile care nu sunt fezabile, dar care sunt interesante pentru localitate?
- Cum veți trata propunerile care au un conținut identic?

2.4.2. Cum să procedați la evaluarea și analiza proiectelor propuse

Ce	Cum	Indicatorul succesului
Publicați propunerile depuse pentru a fi clar ce propun cetățenii.	Prin intermediul canalelor de informare identificate în strategia de informare, publicați informații privind propunerile depuse.	Interesul cetățenilor pentru informațiile privind proiectele propuse.
Evaluați corectitudinea formală a propunerilor prezentate.	Coordonatorul sau grupul de lucru efectuează controlul după regulile stabilite de Consiliul local, eventual solicită completări.	Primirea oficială a unui număr cât mai mare de propuneri pentru evaluarea următoare.
Evaluați și finalizați propunerile cetățenilor într-o formă realistă.	Angajații desemnați ai Autorității publice vor evalua fezabilitatea propunerilor având în vedere competențele localității, executarea echilibrată a bugetului și respectarea politicilor localității sau a altor reguli stabilite de Consiliul local. Dacă sunt necesare modificări pentru fezabilitatea propunerii, angajații consultă aceste modificări cu autorul propunerii. Scopul este de a conforma proiectele potrivit competențelor și resurselor financiare ale APL	Minimizarea numărului de propuneri care trebuie excluse din procedura următoare.

<p>Pregătiți documentele de bază pentru prezentarea finală și alegerea propunerilor.</p>	<p>Toate propunerile depuse vor fi unificate de coordonator în colaborare cu autorii și Autoritatea publică, astfel încât să fie garantat un standard uniform pentru prezentarea ulterioară.</p> <p>Acordați autorilor consultanță și asistență pentru pregătirea propriilor prezentări.</p>	<p>Versiune grafică unificată a tuturor propunerilor primite.</p> <p>Autorii știu în ce mod își pot prezenta propunerile.</p>
--	--	---

2.5. Dezbaterile proiectelor propuse

Propunerile cetățenilor care au fost verificate de către Autoritatea publică pentru fezabilitate sunt prezentate în cadrul întâlnirilor publice. Scopul acestor întâlniri este de a prezenta propunerile individuale în fața publicului și, înainte de a lua decizia, de a discuta despre necesitatea acestora în localitatea în cauză sau despre tema lor și pentru a permite eventuale modificări sau ajustări.

2.5.1. Ce trebuie să aveți în vedere și să chibzuiți bine?

- A fost dedicat timp și capacități suficiente finalizării propunerilor prezentate publicului larg?
- Cum să facem loc unei prezentări echilibrate a tuturor propunerilor și evaluării acestora?
- Ați asigurat informarea suficientă a publicului larg și implicarea lui în întâlnirile publice?
- Ați creat suficient spațiu pentru discuția autorilor și cetățenilor cu privire la propunerile de proiecte și posibilitatea modificării acestor propuneri?
- Au fost luați în considerare toți factorii și invitate toate părțile interesate la întâlnirile publice?

2.5.2. Cum să procedați la organizarea dezbaterii proiectelor propuse

Ce	Cum	Indicatorul succesului
Convocați întâlniri publice pentru teritoriile sau temele alese.	<p>Pentru întâlniri, alegeți un loc și o oră cât mai accesibile cetățenilor, eventual după ora de muncă, atunci când majoritatea oamenilor sunt disponibili. Dacă sunt mai multe proiecte, stabiliți numărul de minute alocat pentru prezentarea fiecărui proiect. Rezervați timp întrebărilor, răspunsurilor și recomandărilor.</p> <p>Adaptați forma întâlnirilor la numărul așteptat de participanți și la obiectivele lor – adică, prezentarea propunerilor, discutarea beneficiilor acestora sau o eventuală alegere sau informarea privind pregătirea alegerii propunerilor pentru sprijinul din BP. Oferiți spațiu suficient pentru discutarea și alegerea propunerilor pentru procedura următoare. Trebuie de stabilit un regulament al dezbaterilor. Explicați în procesul dezbaterilor care sunt criteriile care vor conta în procesul de evaluare a propunerilor.</p>	Interesul cetățenilor pentru prezentarea proiectelor propuse.

Ajustați propunerile pe baza rezultatelor discuției și finalizați-le pentru alegerea ulterioară.	Faceți posibilă prelucrarea eventualelor modificări ca urmare a dezbaterii proiectelor propuse. Propunerile pot fi completate, eventual combinate astfel încât să nu fie amenințată fezabilitatea lor.	Este disponibilă lista finală a proiectelor propuse pentru votarea următoare.
--	--	---

Cum să pregătiți cât mai bine o întâlnire publică

Întâlnirile publice sunt instrumentul cel mai important pentru intermedierea discuțiilor între locuitorii localității dumneavoastră. De aceea, este necesar să le pregătiți astfel încât cetățenilor să le fie ușor accesibile și să aducă ceea ce așteptați de la ele în etapa în cauză. În primul rând, ar trebui să fie plăcute și să permită cetățenilor să se cunoască și să discute despre ce și cum doresc să implementeze proiecte în localitatea lor cu banii BP, lucru pentru care, în mod normal, nu au suficient timp. La pregătirea întâlnirilor, acordați o atenție suficientă promovării acesteia. Cu resursele pe care, de regulă, localitățile le au la dispoziție, promovarea trebuie planificată cu cel puțin două luni înainte.

Organizați întâlniri publice cât mai apropiate oamenilor. Acest lucru înseamnă alegerea, de exemplu, a unor spații pe care oamenii sunt obișnuți să le folosească – de exemplu, o bibliotecă, un centru cultural, școli. Un spațiu adecvat ar trebui să fie ușor de adaptat formei discuțiilor pe care doriți să le purtați cu cetățenii. Sala de ședințe poate fi utilizată pentru prezentări plenare, dar nu va fi potrivită dacă doriți să purtați discuții în grupuri mai mici.

Alegeți o oră care să fie suficient de confortabilă pentru cel mai larg grup de locuitori posibil. Nu ar trebui să începeți înainte de ora 17:00 – 18:00. Evitați zilele de vineri sau weekend-urile, sărbătorile legale, weekend-urile prelungite, vacanțele, evenimentele sportive sau culturale mari (indiferent dacă este vorba de olimpiade sau campionate locale).

Forma concretă a întâlnirilor depinde de scopul acestora. În etapa inițială, acestea ar trebui să ofere cetățenilor informații clare despre BP și să le permită să își discute ideile pentru propunerile lor. În etapele următoare, servește pentru prezentarea propunerilor care urmează să fie finalizate și, eventual, pentru o dezbatere mai aprofundată a fezabilității lor (mai ales în cazul „lucrului comun asupra BP”). La sfârșit, servește pentru prezentarea formei finale a propunerilor. Cu forma concretă și cu moderarea întâlnirilor vă va ajuta un facilitator.

2.6. Alegerea priorităților și întocmirea formei finale a BP

Punctul culminant ideal al implicării cetățenilor în crearea bugetului este alegerea acelor propuneri care urmează a fi realizate de către localitate din fondurile bugetului participativ. Votarea poate avea diverse forme. Adesea se deschide unui grup mai mare de cetățeni decât în cazul alegerilor. De exemplu, se reduce limita de vârstă a participanților care nu trebuie să fie doar cetățeni ai localității în cauză, se poate vota nu numai la fața locului, ci și pe cale electronică etc. De asemenea, mecanismul electoral variază în funcție de decizia administrației localității.

Perspectiva politicianului

Scopul nostru a fost implicarea cât mai multor persoane în bugetul participativ. De aceea, pentru alegerea proiectelor, am decis să facem posibilă votarea tuturor. Oficial, au putut vota toți locuitorii din Zbraslav, inclusiv cei care nu au reședință permanentă, dar care locuiesc aici. Ca măsură de protecție împotriva fraudării votării, am folosit un mesaj SMS de control, similar celor folosite, de exemplu, în serviciile bancare electronice.

Filip Gaspar
edilul sectorului Praha-Zbraslav

Perspectiva cetățeanului

„Proiectul stadionului multifuncțional din strada Păcii a fost selectat în urma votării din partea cetățenilor din orașul Ialoveni ca fiind cel mai râvnit proiect, de un impact major pentru locuitorii din zonă, care sunt extrem de recunoscători pentru rezultatele obținute”.

Carolina Nofit
autoarea proiectului de bugetare participativă din orașul Ialoveni.

„Părinții și-au dorit mult acest teren pentru noi și ne-am propus să fie un proiect nu doar pentru copii care actualmente frecventează instituția, dar și a viitorilor beneficiari. De aceea, am considerat că este un proiect destul de benefic și le mulțumim mult care au realizat acest proiect pentru că, cu siguranță, copiii vor fi încântați”, este de părere directoarea grădiniței „Viorel și Viorica”.

Ludmila Ganganu
Autoarea proiectului

2.6.1. Ce trebuie să aveți în vedere și să chibzuiți bine?

- Ce reguli stabiliți pentru alegerea propunerilor?
- Care este limita de vârstă de la care se poate vota?
- Cât timp este necesar pentru toate modalitățile de vot?
- Cum faceți această alegere (în format hârtie, pe cale electronică, personal)?
- Ce măsuri de siguranță alegeți împotriva manipulării?
- Care sunt capacitățile după evaluare (mai ales când se procedează la alegerile pe hârtie)?
- Cum asigurați publicitatea votării și dreptul de vot unui număr cât mai mare de alegători (selectați)?
- Care este procedura de vot în condițiile existenței mai multor proiecte?

2.6.2. Cum să procedați la alegerea priorităților și întocmirea formei finale a PB

Ce	Cum	Indicatorul succesului
Pregătiți mecanismul pentru alegerea propunerilor de proiecte.	Asigurați mijloace pentru metodele selectate de votare, personal, pe cale electronică și pe format hârtie, adică pregătirea mediului electronic pentru votare, crearea buletinelor de vot și asigurarea de personal pentru predarea acestora și numărarea ulterioară.	Cetățenii au acces facil la vot, evaluarea votării poate fi efectuată destul de repede și transparent.
Publicați informații privind modalitatea de alegere și propunerile din care se va alege.	Prin intermediul mijloacelor identificate în strategia de comunicare, predați alegătorilor informații cât mai ușor de înțeles privind modul de alegere a proiectelor propuse și proiectele în sine.	Alegătorii înțeleg modul în care urmează să voteze și se orientează ușor în propuneri.
Demarați votarea și alegerea proiectelor.	Asigurarea participării unui număr cât mai mare de cetățeni cu drept de vot ⁵ prin combinarea metodelor selectate. Dacă sunt mai multe proiecte, va câștiga inițiativa care va acumula mai multe voturi.	Participarea la vot.

5 Traducere liberă și completat conform (Sintomer and al., 2008, 2014).

Determinați exact mijloacele pentru implementarea proiectelor alese în bugetul local.	Consiliul local alocă definitiv suma necesară stabilită pentru BP în scopul implementării proiectelor alese în bugetul local.	Suma din bugetul local pentru următorul an calendaristic.
---	---	---

2.7. Evaluarea procedurii și implementarea proiectelor alese

Baza evaluării procedurii este urmărirea indicatorilor cantitativi ai derulării și succesului BP, cum ar fi numărul de propuneri, numărul alegătorilor, etc. Cu toate acestea, evaluarea ar trebui să se concentreze și pe perceperea procesului de creare a BP de către participanții din rândurile cetățenilor și funcționarilor publici. Ulterior, evaluarea lor ar trebui luată în considerare la ajustarea procedurii BP în următorul an, care poate răspunde mai bine nevoilor și posibilităților acestora. De asemenea, obiectul evaluării ar trebui să fie și implementarea propunerilor alese de către cetățeni.

„Proiectul de bugetare participativă ne-a oferit posibilitatea de a implica întreaga comunitate în identificarea priorităților de dezvoltare locală. Așadar, prin propunerea cetățenilor de a avea noi tobogane la grădiniță am reușit să realizăm o prioritate a comunității. Totodată, am învățat anumite lecții și am încercat să le insuflăm oamenilor încrederea de a se implica activ în realizarea obiectivelor de importanță socială”, Nina Costiuc, primarul satului Budești, Republica Moldova.

2.7.1. Ce trebuie să aveți în vedere și să chibzuiți bine?

- Ce indicatori doriți să urmăriți?
- Cine va fi abordat pe parcursul creării BP?
- Cine, cum și în ce condiții va colecta datele pentru evaluare?
- Ce metode vor fi utilizate pentru evaluare?
- În ce etapă (etape) va trebui să fie efectuată evaluarea ținând cont de continuitatea procesului BP?

2.7.2. Cum să procedați la evaluarea procedurii și implementarea proiectelor alese?

Ce	Cum	Indicatorul succesului
<p>Selectați criteriile pe care le veți urmări.</p>	<p>Un seminar organizat în cadrul grupului de lucru la începutul procesului.</p>	<p>Lista criteriilor de evaluare care vor fi urmărite în timpul procesului.</p>
<p>Evaluati procesul realizat sub aspectul obiectivelor atinse.</p>	<p>Compararea indicatorilor de mai sus realizați cu obiectivele așteptate.</p> <p>Publicați rezultatele ca parte a informării privind rezultatele votării. Rezultatele trebuie să conțină lista proiectelor votate, numărul de voturi pe care l-a obținut fiecare propunere și durata de implementare</p>	<p>Localitatea dispune de datele necesare și informațiile publicate sporesc atractivitatea procesului și motivează cetățenii să se implice în anul viitor.</p> <p>Decizia privind majorarea sumei alocate pentru BP.</p>
<p>Pregătiți evaluarea procesului din perspectiva fiecărui grup țintă.</p>	<p>Chestionare combinate cu interviuri cu participanții la proces selectați (autori ai proiectului, participanți la întâlniri publice, membri ai grupurilor de lucru, funcționari publici, etc.)</p>	<p>Raportul de evaluare și recomandări pentru următoarea procedură – prezentarea la întâlnirea publică, publicarea pe paginile de web.</p>
<p>Prelucrați rezultatele evaluării în forma propusă pentru următoarea rundă a BP.</p>	<p>Coordonatorul procesului, în colaborare cu grupul de lucru, procesează rezultatele evaluării în propunerea procedurii pentru runda următoare de creare a BP și o prezintă conducerii localității pentru aprobare. Primirea procedurii inovate de creare a BP de către Consiliul local, inclusiv strategia de informare și aprobarea bugetului pentru costurile operaționale.</p>	<p>Avizul Consiliului local permite implementarea BP în următoarea rundă (următorul an).</p>

Întâlnirile cu autorii propunerilor în scopul evaluării

Unul dintre grupurile țintă ale evaluării finale îl constituie autorii propunerilor. Ar trebui să ne adresăm tuturor. Adică atât celor care au venit cu ideea întâlnirii, cât și celor care și-au prezentat propunerea, indiferent dacă a fost eliminată, a ajuns la vot sau dacă a câștigat și va fi realizată din BP.

Pentru acești cetățeni activi este recomandabil, ca la final, să fie organizată o întâlnire specială. Invitați direct toți cetățenii la care aveți contact. Solicitați-le confirmarea participării! Acest lucru vă va ajuta să stabiliți forma întâlnirii.

Apoi, în timpul întâlnirii, puteți lăsa mai întâi autorii ca, individual sau în grupuri mici, să definească ceea ce s-a reușit sau nu s-a reușit în timpul procesului, cum se pot repara greșelile și îmbunătăți întregul proces. Dacă timpul vă permite, în etapa următoare, puteți discuta cu participanții despre problemele identificate și posibilele soluții, rezumând astfel toate observațiile importante ale autorilor.

Întâlnirile sunt pentru autori sau cetățeni foarte consumatoare de timp și nu toată lumea are posibilitatea să ajungă la ele în ziua respectivă. De aceea, vă recomandăm să completați întâlnirile cu obținerea indirectă a feedback-ului (de ex., prin anchetă on-line, posibilitatea de a trimite comentarii coordonatorului, etc.)

Întâlnirea autorilor din sectorul Praha 10, 2016 (arhivă Agora CE)

III. Evaluarea bugetării participative

Pentru ca procesul să se dezvolte continuu și, în același timp, pentru a verifica dacă funcționează așa cum doriți, este oportun să îl urmăriți și să îl analizați. În acest capitol, vă vom arăta pe ce trebuie să vă axați în timpul procesului de evaluare, ce și cum să evaluați. În primul rând, vă vom arăta cum să evaluați participarea cetățenilor, precum și sprijinul acordat acestui proces de către Autoritatea publică.

La începutul pregătirii evaluării, este necesar să se stabilească ce, cum și cine va evalua. Definirea a ceea ce vrem să evaluăm ne va fi de ajutor dacă la început vom stabili obiectivele specifice și măsurabile, pe care dorim să le realizăm în acest proces, cum ar fi măsura în care se vor implica cetățenii, modul în care va spori capacitatea funcționarilor publici de a discuta cu cetățenii, cum va spori încrederea reciprocă a participanților la proces, etc. De asemenea, ar trebui să evaluăm funcționarea întregului proces, de exemplu, în ceea ce privește suficiența capacităților, comunicarea internă, respectarea regulilor, etc.

În contextul evaluării realizării obiectivelor individuale, putem folosi o varietate de metode. Dintre cele mai simple fac parte propria evidență și urmărirea indicatorilor selectați, precum și obținerea de feedback de la toți participanții. Verificarea îndeplinirii unor anumite obiective poate fi mai dificilă și va necesita metode de cercetare mai sofisticate. Mai ales dacă vom dori să examinăm rezultatele mai greu măsurabile ale procesului BP, cum ar fi creșterea încrederii sau schimbarea atitudinilor, caz în care, vom avea nevoie de un sociolog cu experiență în echipa noastră.

Un mare număr de indicatori putem obține tocmai printr-o bună evidență a întregului proces, care ar trebui să fie ținută de coordonatorul BP. Pot fi, de exemplu, timpul dedicat de către coordonatorul BP fiecărei activități în parte, de către alți angajați ai Autorității publice sau direct de către cetățeni, numărul de cetățeni care participă la fiecare activitate, numărul de întrebări ale acestora, pe care co-

ordonatorul le înregistrează pe parcursul creării BP, etc. Tocmai acești indicatori atestă lucrul cel mai important, și anume participarea cetățenilor la luarea deciziilor.

Feedback-ul de la participanți poate fi obținut, de exemplu, printr-un chestionar sau prin interviuri controlate sau întâlniri cu un anumit grup țintă. Fiecare metodă de obținere a feedback-ului ar trebui să fie adaptată la grupul țintă pe care îl vizăm. Un anumit tip de întrebări vom pune cetățenilor care propun proiecte în mod direct, un alt tip celor care doar participă la pregătirea BP și, altfel îi vom întreba pe funcționarii publici care sunt responsabili pentru consultarea sau implementarea propunerilor (a se vedea diagrama de mai jos).

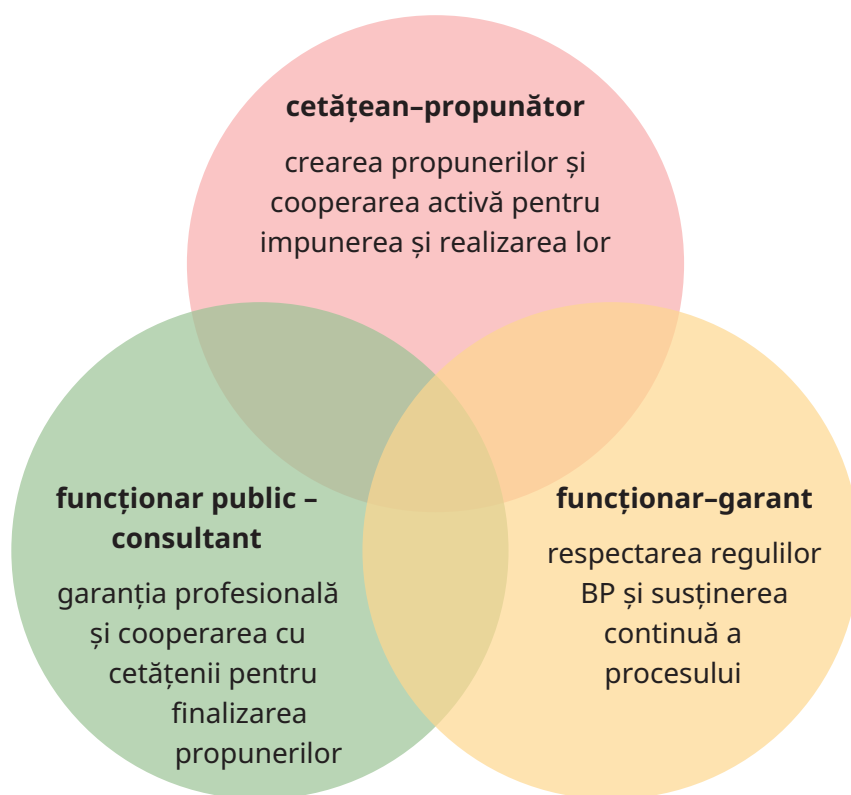

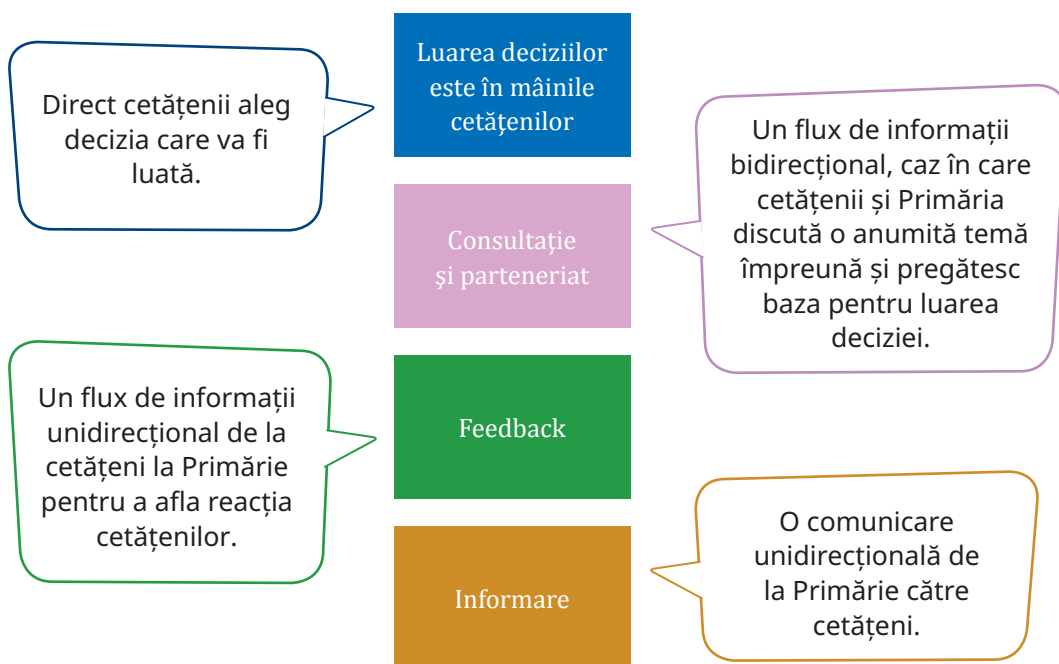
Diagrama prezintă rolul participanților la proces

Rezultatele evaluării finale trebuie făcute cunoscute grupului de lucru care a pregătit inițial procesul de creare a BP. Ulterior, ar trebui să propună Consiliului local modificări pentru anul viitor.

3.1. Evaluarea participării cetățenilor la pregătirea și crearea BP

Așa cum sugerează expresia „bugetare participativă” în sine, este vorba de două lucruri simultane pe care dorim să le evaluăm. Pe de o parte, vom monitoriza și evalua participarea, adică **nivelul de implicare a cetățenilor**, pe care îl vom reda ca o „scară” (a se vedea imaginea următoare).

Imagine – nivelurile individuale ale implicării cetățenilor în luarea deciziilor

Pe de altă parte vom evalua „bugetarea”, adică un anumit proces. Prin îmbinarea scării participative cu descrierea procesului, vom crea o schemă care surprinde nivelul participării cetățenilor la etapele individuale de pregătire, crearea și implementarea ulterioară a BP.

În contextul **informării**, urmărim modul în care cetățenii au fost familiarizați cu etapele individuale ale procesului, și anume modul în care a fost realizată campania de informare planificată și în ce măsură aceasta a fost comprehensibilă.

În contextul **obținerii de feedback** de la cetățeni, observăm condițiile care au permis cetățenilor să ofere feedback în fiecare etapă (structurat, prin chestionare sau direct coordonatorului BP).

Cel mai adesea, în cadrul procesului de bugetare participativă, vom evalua modul în care a avut loc **consultația și parteneriatul** în fiecare etapă. În special, vom evalua activitatea cetățenilor desfășurată cu participarea Autorității publice în faza pregătitoare, în timpul consultării sau pregătirii implementării propunerilor sau la inițiativa acesteia în faza de propunere a proiectului.

Apoi, evaluarea procesului de luare a deciziilor de către cetățeni o vom efectua în acea etapă (eventual etape) în care politicienii **le-a delegat competența** – cetățenii se implică direct în determinarea propriei forme a bugetului. În cazul BP, acest lucru înseamnă că selectează propunerile de proiecte prezentate de cetățenii lor.

Următoarea schemă redă indicatorii concreți pentru fiecare nivel de implicare și unele etape. Cu ajutorul culorilor sunt distinse nivelurile de participare tipice pentru fiecare etapă a procesului. Acest lucru poate varia de la o localitate la alta. Iată o situație optimă în care participarea cetățenilor este cât mai mare posibil.

	1. Stabilirea formei și regulilor BP	2. Campania educativ-informativă	3. Colectarea ideilor pentru BP	4. Analiza fezabilității propunerilor de proiecte	5. Prezentarea proiectelor, dezbateră propunerilor cetățenilor	6. Votarea proiectelor și întocmirea formei finale a BP	7. Evaluarea procesului și pregătirea implementării proiectelor alese	8. Implementarea proiectelor
<p>Luarea deciziilor în mâinile cetățenilor</p> <p>Direct cetățenii aleg decizia care va fi luată.</p> <p><i>Cum au decis cetățenii în privința ...</i></p>						<p>i. Numărul și caracteristicile alegătorilor</p> <p>ii. Proporția voturilor valide, cât și a celor invalide</p>		
<p>Consultație și parteneriat</p> <p>Un flux de informații bidirecțional. Cetățenii și Primăria discută o anumită temă împreună și pregătesc baza pentru luarea deciziei.</p> <p><i>Cum au cooperat cetățenii cu Primăria la ...</i></p>	<p>Numărul de cetățeni implicați activ în activitatea grupului de lucru care pregătește forma BP</p>	<p>Numărul de cetățeni implicați activ în pregătirea și realizarea campaniei educativ-informative</p>	<p>i. Numărul de persoane care susțin propunerea lor</p> <p>ii. Proporția propunerilor care au trecut prin procesul de consultație înainte de depuneri și a celor depuse de cetățeni fără consultație</p> <p>iii. Întâlniri cu propunătorii (numărul, durata, numărul de întrebări)</p> <p>iv. Proporția propunerilor consultate și ulterior supuse analizei tehnice și a propunerilor neconsultate și eliminate în cadrul analizei tehnice</p> <p>v. Ponderea propunerilor câștigătoare și consultate și a propunerilor câștigate, dar neconsultate.</p> <p>vi. Numărul de autori care participă activ la întâlniri</p>			<p>Numărul și capacitatea cetățenilor implicați activ în pregătirea și realizarea alegerilor</p>	<p>Numărul de cetățeni implicați activ în evaluarea derulării procesului</p> <p>Numărul de cetățeni, resp. de ore, pentru pregătirea în comun a implementării (pregătirea documentației de proiect, aprobarea acesteia, etc.)</p>	<p>Amploua implicării cetățenilor în implementarea proiectelor</p>

	1. Stabilirea formei și regulilor BP	2. Campania educativ-informativă	3. Colectarea ideilor pentru BP	4. Analiza fezabilității propunerilor de proiecte	5. Prezentarea proiectelor, dezbateră propunerilor cetățenilor	6. Votarea proiectelor și întocmirea formei finale a BP	7. Evaluarea procesului și pregătirea implementării proiectelor alese	8. Implementarea proiectelor
<p>Feedback</p> <p>Un flux de informații unidirecțional de la cetățeni la Primărie pentru a afla reacția cetățenilor.</p> <p><i>Cum au avut cetățenii posibilitatea să ofere Primăriei feedback-ul privind ...</i></p>	<p>Evaluarea generală a feedback-ului din fiecare etapă, resp. evaluarea fiecărei etape la momentul potrivit (de ex., la întâlnirile publice, la finalul procesului, etc.)</p> <p>i. Numărul de chestionare <i>feedback</i> predate</p> <p>ii. Numărul de sugestii din <i>feedback</i> privind etapele individuale</p>							
<p>Informare</p> <p>O comunicare unidirecțională de la Primărie către cetățeni.</p> <p><i>Cum au fost cetățenii informați despre ...</i></p>	<p>i. Numărul de materiale informative tipărite și distribuite</p> <p>ii. Numărul de afișe</p> <p>iii. Numărul de comunicate de presă emise și primite</p> <p>iv. Numărul și durata spoturilor (la televizor, radio)</p> <p>v. Analiza mediilor electronice (frecvența vizitării paginilor web, profilurilor de pe rețelele sociale)</p> <p>vi. Numărul de abordări directe (de ex., e-mailuri informative, SMS, etc.)</p>							

3.2. Evaluarea activității Autorității publice

La evaluarea activității Autorității publice ne vor interesa îndeosebi două lucruri, **dificultatea realizării procesului BP** de către Autoritatea publică și evaluarea **competențelor funcționarilor și a calității serviciilor furnizate de către Autoritate**. Îndeosebi, din motivul dificultății realizării, este apoi ușor posibilă compararea cu estimarea făcută la început, la pregătirea bugetării participative, din care pot fi trase concluziile corespunzătoare.

Evaluarea dificultății este relativ ușoară, iar pentru urmărirea acesteia este suficientă evidența. Trebuie urmărite **costurile financiare** cu serviciile necesare pentru implementarea BP atribuite furnizorilor externi (de ex., tipărirea și grafica materialelor informatice, servicii IT, etc.). Identificarea **consumului de timp** înseamnă evidențierea consecventă a activităților coordonatorului BP și ale altor angajați ai Autorității publice în cadrul realizării etapelor individuale ale bugetării participative (comunicare internă și externă, îndeplinirea sarcinilor în contextul verificării fezabilității propunerilor, etc.). Evaluarea competențelor funcționarilor și a calității serviciilor furnizate de Autoritatea publică este, din punctul de vedere al pregătirii, mai complicată. Instrumentul pentru efectuarea acestei evaluări poate fi autoevaluarea participanților la proces din rândul funcționarilor. Utilizarea instrumentelor de autoevaluare presupune, în special, o bună definiție a aspectelor concrete pe care ar trebui să se concentreze individul care se autoevaluează. De exemplu, în cazul funcționarilor putem urmări:

- **Utilizarea tehnicilor participative** – adică capacitatea pregătirii și folosirii de diferite instrumente de comunicare cu cetățenii, esențială, în special, pentru coordonatorul BP.
- **Comunicarea și purtarea de discuții cu cetățenii** – capacitatea de a purta discuții cu cetățenii în vederea atingerii obiectivelor stabilite, esențială este atât pentru coordonatorul BP, cât și pentru alți funcționari publici implicați în activitățile de consultare a cetățenilor pentru evaluarea fezabilității propunerilor.
- **Efectuarea analizei interdepartamentale a propunerilor** – capacitatea de a evalua (individual și colectiv) propunerea în funcție de diferite criterii de fezabilitate (costuri financiare, condiții legislative, complexitate tehnică), esențială, în special, pentru funcționarii publici care verifică fezabilitatea propunerilor.
- **Comunicarea în cadrul Autorității publice** – capacitatea de a coordona activitățile diferitelor părți ale Autorității la îndeplinirea sarcinilor specifice legate de bugetarea participativă (de exemplu, secțiile și departamentele responsabile cu relațiile externe, IT, verificarea fezabilității propunerilor), ceea ce îl privește, în primul rând, pe coordonatorul BP.

Un indicator al calității crescânde a procedurilor oficiale poate fi **standardizarea** acestora sau, din nou, feedback-ul de la utilizatori (adică, în special de la propunători). Utilizarea standardizării trebuie cântărită în prealabil. De exemplu, pentru comunicarea cu autorii din rândul cetățenilor, este valabil că trebuie folosite toate mijloacele pentru a face propunerile fezabile. Standardizarea ar determina forma minimă presupusă și efectuarea acestei discuții (de exemplu, termenele limită pentru răspuns, înregistrările reuniunilor și toate comunicările dintre funcționari și autori, etc.)

Asigurarea standardizării poate însemna o povară enormă și poate crește costul procesului. Un exemplu în acest sens poate fi impunerea obligației de înregistrare a fiecărei negocieri cu autorul. La utilizarea procedurilor standardizate ar trebui să țină seama de „costul planificat al procesului” și, desigur, de atmosfera care domină între cetățeni și Autoritatea publică (o încredere redusă implică utilizarea unui număr mare de mijloace care să asigure transparența procesului).

Informații utile și exemple

Literatura utilizată

- Sintomer, Y. et al.: Participatory Budgeting in Europe: Potentials and Challenges, in: International Journal of Urban and Regional Research, Volume 32.1 March 2008.
- Dias, Nelson: Hope for Democracy – 25 years of participatory budgeting worldwide. 2014. ISBN 978-972-8262-09-9.
- Arnstein, S.: A Ladder of Citizen Participation, in: Journal of the American Institute of Planners (35) 4:216-24, July 1969.
- 72 Frequently Asked Questions about Participatory Budgeting, UN-HABITAT, Quito, July 2004. ISBN 92-1-131699-5.

Literatura recomandată

- Bugetarea participativă. Studii de caz ale orașelor: Dabrowa Gornicza, Walbrzych, Bratislava-Nové Mesto, Banská Bystrica. Agora CE, 2015.
- Mička, Pavel (ed.) a kol.: Analiza participării în Cehia, in: Bugetarea participativă - pag. 44–45, Agora CE, Praha, 2015.
- Mička, Pavel (ed.): Metodologia participării sau modul de implicare a cetățenilor în luarea deciziilor. Agora CE, Praha, 2016. ISBN 978-80-906397-0-6.
- Bednařík, A.: Facilitare: Cum să conduceți întânririle de grup? Kladno: Aisis, 2008.
- Cum să atragem cetățenii să coopereze sau cum să dăm Primăriei urechi ca să audă ce își doresc oamenii. Agora CE, 2008.

Linkuri www utile:

www.participativni-rozpocet.cz

www.moje-stopa.cz

www.participativnirozpocet.cz

www.participativnimetody.cz

www.participatorybudgeting.org.uk

www.twojadabrowa.pl

www.wbp.um.walbrzych.pl

www.bp.partycypacjaobywatelska.pl

www.participatorybudgeting.org

<https://bugetareparticipativa.viitorul.org/ialoveni/>

<https://bugetareparticipativa.viitorul.org/budesti/>

4.1. Anexa 1 - costuri operaționale pentru implementarea BP

- **Propriile pagini web ale BP**
 - ▶ *graficianul și infografica, crearea, funcționarea (sarcini de lucru ale coordonatorului)*
- **Buletinul oficial al Primăriei**
 - ▶ *crearea unui conținut nou (sarcină de lucru a coordonatorului), producția de tipărituri într-o cantitate mai mare*
- **Materiale informative tipărite pentru distribuire - afișe, pliante, invitații și alte materiale tipărite**
 - ▶ *conținutul (sarcină de lucru a coordonatorului), grafica, tipărirea și distribuirea*
- **Alte materiale de promovare – de ex., spoturi și obiecte**
- **Întâlniri publice cu cetățenii**
 - ▶ *închiriere, tehnologii, gustări și băuturi răcoritoare, moderare și facilitare*
- **Votare**
 - ▶ *sistemul pentru votarea pe cale electronică*
 - ▶ *asigurarea votării pe format hârtie – tipărirea și evaluarea buletinelor de vot*
- **Evaluarea și asigurarea feedback-ului de la cetățeni și funcționari**
 - ▶ *chestionarul de feedback pentru participanții la întâlniri, autori, alegători, întâlniri publice, focus group cu funcționarii publici*
- **Managementul proiectului - coordonator – cca ½ normă în cadrul întregului proces, în funcție de mărimea localității și caracterul procesului**
 - ▶ *pregătirea campaniei educativ-informative*
 - ▶ *PR (comunicarea cu cetățenii și mass-media)*
 - ▶ *Organizarea de evenimente pentru cetățeni*
 - ▶ *Coordonarea grupului de lucru*
 - ▶ *Monitorizarea și evaluarea procesului*
- **Timpul funcționarilor în fiecare etapă (întâlniri cu cetățenii, analiza fezabilității propunerilor, comunicarea cu autorii, alegeri prin vot)**

4.2. Anexa 2 – Formular demonstrativ

FORMULAR DE APLICARE A PROPUNERII DE PROIECT PENTRU BUGETUL PARTICIPATIV ÎN ORAȘUL IALOVENI

Titlul propunerii

(Vă rugăm să utilizați o denumire scurtă și reprezentativă pentru proiectul Dvs.)

Domenii

- Mobilitate urbană
- Infrastructură socială
- Cultură (street art, valorificarea patrimoniului cultural din localitate etc.)
- Alei, trotuare și zone pietonale
- Amenajarea și reabilitarea spațiilor verzi
- Amenajarea spațiilor publice (mobilier urban etc.)
- Locuri și terenuri de joacă pentru copii
- Educație, tineret și sport (terenuri sportive în cartiere etc.)
- Smart City (aplicații IT pentru servicii publice, energie regenerabilă etc.)

(Vă rugăm să selectați domeniul din care face parte propunerea Dvs.)

Rezumatul proiectului

(O scurtă descriere, dar explicativă a proiectului care va fi utilizată pentru promovare. Max. 500 caractere)

Descrierea detaliată a propunerii de proiect

(Vă rugăm să descrieți în detalii propunerea Dvs.: scopul, activitățile și rezultatele preconizate, etc. În cazul procurării de echipamente, utilaje, etc. vă rugăm să le cuantificați. Max. 2000 caractere)

Bugetul propunerii

(Vă rugăm să indicați bugetul total al propunerii Dvs., cât și costurile pentru fiecare tip de material, lucrare, echipament, care va fi achiziționat(ă). Bugetul trebuie să fie realist și să se încadreze în cel mult 10 000 EUR, inclusiv TVA. Bugetul poate fi depus în EUR sau MDL)

Atașați o fotografie pentru propunerea Dvs.

În cazul în care aplicația este depusă prin intermediul poștei electronice sau pe suport de hârtie, vă rugăm să atașați/expediați și o poză.

(fotografia/imaginea este obligatorie). Imaginea va fi utilizată pentru promovarea propunerii Dvs. pe pagina proiectului sau alte materiale promoționale. Vă rugăm să folosiți o poză de calitate înaltă și să vă asigurați că aveți drepturile de autor asupra ei.

Locul implementării proiectului

(Vă rugăm să indicați adresa deplină a locului implementării proiectului)

Informații despre autor

(Informațiile despre autor vor fi utilizate pentru comunicarea cu acesta/ aceasta despre propunerile depuse)

Numele autorului	
Prenumele autorului	
Vârsta	
Adresa (localitatea, codul poștal, strada și numărul casei)	
E-mail	
Telefon de contact	

Garanții propunerii de proiect

(Garanții propunerii vor fi contactați doar în cazul în care autorul nu este disponibil la momentul solicitării)

Garantul 1

Numele garantului	
Prenumele garantului	
Vârsta garantului	
E-mail-ul garantului	
Telefonul de contact al garantului	

Garantul 2

Numele garantului	
Prenumele garantului	
Vârsta garantului	
E-mail-ul garantului	
Telefonul de contact al garantului	

Vă rugăm să bifați că sunteți de acord cu prelucrarea datelor cu caracter personal:

☒	Sunt de acord cu prelucrarea datelor cu caracter personal conform Legii nr. 133 din 08.07.2011 privind protecția datelor cu caracter personal.
-------------------------------------	--

Data:

Proiectul „Bugetare participativă – instrument eficient pentru participarea cetățenească în Moldova”, este sprijinit financiar de Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Cehe și implementat de AGORA CENTRAL EUROPE, IDIS „Viitorul” și Primăria or. Ialoveni.

CALENDARUL BUGETĂRII PARTICIPATIVE ÎN SATUL BUDEȘTI

Activități	Perioada de implementare
Campania de informare cu privire la bugetarea participativă	
Depunerea proiectelor	01.06.2019 – 30.08.2019
Prima întrunire publică (analiza calitativă publică a unor proiecte. Întrebări și răspunsuri)	17.06.2019
Analiza proiectelor (publicarea proiectelor, evaluarea fezabilității)	01.06.2019 – 10.09.2019
A doua întrunire publică (prezentarea proiectelor finale. Pregătirea pentru vot. Modalități de votare a proiectelor eligibile)	11.09.2019 – 10.10.2019
Votarea proiectelor de bugetare participativă	10.10.2019 – 27.10.2019
Validarea voturilor de Grupul de Lucru	28.10.2019 – 08.11.2019
Anunțarea și afișarea rezultatelor finale	11.11.2019 – 29.11.2019
Implementarea proiectelor	02.12.2019 – 10.05.2020

Primăria satului Budești
s. Budești, str. Chișinăului 131,
Republica Moldova, MD-4814.
Telefon: (+373 22) 418 004
Fax: (+373 22) 418 001
Email: budesti@gmail.com

IDIS „Viitorul”
mun. Chișinău str. Iacob Hâncu 10/1
Republica Moldova, MD-2005
Telefon: (+373 22) 221 844
Fax: (+373 22) 245 714
Email: office@viitorul.org

TRANSITION
Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic

Află mai multe pe www.bugetareparticipativa.viitorul.org/budesti

10000€

din banii publici sunt banii tăi!

TU DECIZI PENTRU BUDEȘTI!

Acum ai șansa reală de a-ți transforma ideile în proiecte ale comunității! Transmite proiectul tău pentru dezvoltarea comunității până la **30 august 2019!**

Proiectul „Bugetare participativă - instrument eficient pentru participarea cetățenească în Moldova”, este implementat de Agora Central Europe, IDIS „Viitorul”, Primăria orașului Ialoveni și Primăria satului Budești, cu susținerea financiară a Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Cehe în cadrul programului „Transition Promotion”.

Află mai multe pe www.bugetareparticipativa.viitorul.org/budesti

CALENDARUL BUGETĂRII PARTICIPATIVE ÎN ORAȘUL IALOVENI

Activități	Perioada de implementare
Campania de informare cu privire la bugetarea participativă	01.05.2019 – 30.08.2018
Depunerea proiectelor	01.06.2019 – 30.08.2019
Prima întrunire publică (Analiza calitativă publică a unor proiecte. Întrebări și răspunsuri)	01.06.2019 – 30.06.2019
Analiza proiectelor (publicarea proiectelor, evaluarea fezabilității)	01.06.2019 – 30.09.2019
A doua întrunire publică (Prezentarea proiectelor finale. Pregătirea pentru vot. Modalități de votare a proiectelor eligibile)	01.10.2019 – 15.10.2019
Votarea proiectelor de bugetare participativă	21.10.2019 – 11.11.2019
Validarea voturilor de Grupul de Lucru	12.11.2019 – 22.11.2019
Anunțarea și afișarea rezultatelor finale	22.11.2019 – 29.11.2019
Implementarea proiectului	02.12.2019 – 10.05.2020

Dacă ai nevoie de ajutor pentru votarea online sau ai anumite întrebări legate de bugetul participativ, poți contacta Coordonatorul local din orașul Ialoveni, Andrei Țabur, pe adresa de e-mail: primaria.ial@mail.md sau la numărul de telefon 069512878. Coordonatorul îl puteți găsi și la Primăria orașului Ialoveni, cu sediul pe str. Alexandru cel Bun 45.

Primăria orașului Ialoveni
or. Ialoveni, str. Alexandru cel Bun, 45
Republica Moldova, MD-6801
Telefon: (+373 268) 22 484
Fax: (+373 268) 22 484
Email: primaria.ial@mail.md

IDIS „Viitorul”
mun. Chișinău str. Iacob Hâncu 10/1
Republica Moldova, MD-2005
Telefon: (+373 22) 221 844
Fax: (+373 22) 245 714
Email: office@viitorul.org

Află mai multe pe www.bugetareparticipativa.viitorul.org
www.bugetareparticipativa.viitorul.org/ialoveni

TU DECIZI PENTRU IALOVENI!

VOTUL TĂU PENTRU BUGETUL PARTICIPATIV DECIDE VIITORUL ORAȘULUI IALOVENI!

21 octombrie – 11 noiembrie 2019

Dacă ai mai mult de 18 ani și ești locuitor al orașului Ialoveni, **poți vota ce proiect poate fi implementat din bugetul civil!**

ONLINE – pe www.bugetareparticipativa.viitorul.org/ialoveni, secțiunea „Votează” sau

LA SEDIUL PRIMĂRIEI ORAȘULUI IALOVENI

de pe str. Alexandru cel Bun 45, în baza buletinului de identitate, primind un buletin de vot

Proiectul „Bugetare participativă - instrument eficient pentru participarea cetățenească în Moldova”, este sprijinit financiar de Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Cehe și implementat de Agora Central Europe, IDIS „Viitorul”, Primăria orașului Ialoveni și Primăria satului Budești.

Află mai multe pe www.bugetareparticipativa.viitorul.org
www.bugetareparticipativa.viitorul.org/ialoveni

TU DECIZI PENTRU BUDEȘTI!

VOTUL TĂU PENTRU BUGETUL PARTICIPATIV DECIDE VIITORUL SATULUI BUDEȘTI!

21 octombrie – 4 noiembrie 2019

Dacă ai mai mult de 18 ani și ești locuitor al satului Budești, **poți vota ce proiect poate fi implementat din bugetul civil:**

ONLINE – pe www.bugetareparticipativa.viitorul.org/budesti, secțiunea „Votează” sau

LA SEDIUL PRIMĂRIEI SATULUI BUDEȘTI

de pe str. Chișinăului 131, în baza buletinului de identitate, primind un buletin de vot.

Proiectul „Bugetare participativă – instrument eficient pentru participarea cetățenească în Moldova”, este sprijinit financiar de Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Cehe și implementat de Agora Central Europe, IDIS „Viitorul”, Primăria orașului Ialoveni și Primăria satului Budești.

Află mai multe pe www.bugetareparticipativa.viitorul.org
www.bugetareparticipativa.viitorul.org/budesti

TRANSITION
Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic

